

FOLKEAKSJONEN
NEI TIL MER BOMPENGER

2021

Partiprogram Stortingsvalg 2021

Innhold

Grunnleggende verdier	5
Hovedmål	6
2 Samferdsel og infrastruktur	8
2.1 Bompenger og veipricing.....	8
2.2 Veiutbygging og bil	8
2.3 Luftfart.....	10
2.4 Kollektivt og sykkelvei	10
2.5 Fergetrafikk	11
2.6 Tog og bane	11
2.7 Digital infrastruktur	11
2.8 Strøm og strømpriser	12
3 Klima og miljø	13
3.1.1 Klima.....	13
3.1.2 Miljø og avfallshåndtering.....	14
3.1.3 Kjernekraft.....	14
3.1.4 Olje og gass.....	14
3.1.5 Vannkraft.....	15
3.1.6 Vindturbiner	15
3.1.7 Bioenergi	17
3.2 Annen miljø- og energi politikk.....	18
3.2.1 Elektrifisering av norsk sokkel	18
3.2.2 Plastproblemet	18
3.2.3 Naturvern og frislipp	18
3.2.4 Forurensning og utslipp.....	19
4 Næring og naturressurser	20
4.1 Nyskapning og grundere	20
4.2 Olje- og gassnæringen.....	20
4.3 Reiseliv.....	21
4.4 Grensehandel og avgiftsnivå	21

4.5 Transport	22
4.6 Maritim sektor	22
4.7 Fiskeri	23
4.8 Havbruk	24
4.9 Verftsindustri	25
4.10 Landbruk	25
4.11 Skogbruk	27
4.12 Dyrevelferd	27
5 Arbeid	29
6 Skole, kunnskap og kompetanse	30
6.1 Barnehage	30
6.2 Grunnskole	30
6.3 Videregående skole	31
6.4 Yrkesfag	32
6.5 Høyere utdanning	32
6.6 Forskning og innovasjon	33
6.7 Gen- og bioteknologi	34
7 Helse, omsorg og velferd	35
7.1 Familie og barn	36
7.2 Barnevern	37
7.3 Stønader, statlige ytelser og pensjon	38
7.4 AAP	39
7.5 Psykisk helse	40
7.6 Rus og rehabilitering	41
7.7 Spesialisthelsetjenesten	41
7.8 Funksjonshemmede	42
7.9 Eldre	42
7.10 Sykehuspolitikk	43
7.11 NAV	45
7.12 Fastlegeordningen	46

7.13	Hjemmeomsorg	46
7.14	Tannhelse	47
7.15	Voldsoffer	47
7.16	Abort, assistert befruktning, surrogati	47
8	Kultur, idrett og frivillighet	48
8.1	Kultur	48
8.2	Idrett	48
8.3	Frivillighet	49
9	Samfunn	50
9.1	Media	50
9.2	Likestilling og diskriminering	51
9.3	Ytringsfrihet	51
9.4	Bolig	51
9.5	Tros- og livssyns politikk	52
9.6	Urfolk	52
10	Økonomi og finans	54
10.1	Skatter og avgifter	54
10.2	Gjeld, inkasso og risiko	55
10.3	Statens pensjonsfond	56
11	Demokrati og innbyggerdialog	57
11.1	Innbyggerdialog	57
11.2	Modernisering av offentlig sektor	58
11.3	Stat og kommune	58
11.4	Direktedemokrati (folkeavstemning)	59
12	Forsvar og sikkerhet	60
12.1	Justis	60
12.2	Forsvar og sikkerhet	62
12.3	NATO	64
12.4	Nordområdene	64
12.5	Sivilt beredskap	64

12.6 Digital sikkerhet.....	65
13 Utenriks	66
13.1 EU / EØS.....	66
13.2 Internasjonalt samarbeid	67
13.3 Menneskerettigheter	68
14 Innvandring.....	69
14.1 innvandring og integrering	69
14.2 Asyl	70
14.3 Bistand.....	71

Grunnleggende verdier

Folkeaksjonen nei til bompenger (FNB) er et blokkuavhengig parti som finner nye løsninger som ikke er bundet av det tradisjonelle politiske tankesettet.

FNB setter mennesket først, og vil verne om individets rettigheter.

Vi holder sterkt fast ved grunnloven og de rettigheter den legger opp til, som eiendomsrett, næringsfrihet, den personlige frihet, ytringsfrihet, trosfrihet og organisasjonsfrihet og adgangen til fri ferdsel. Vi ser alle mennesker som likeverdige.

FNB er mer opptatt av saker enn politiske farger som rødt, blått eller grønt. Vi ønsker å verne om menneskerettigheter samtidig som vi setter fellesskapets interesser i fokus.

Det er et grunnleggende prinsipp at vi skal kjempe for sosial rettferdig fordelingspolitikk og at alle som vokser opp eller lever i Norge skal ha samme mulighet til god helse, god utdanning, arbeid og et godt liv.

Kjernen i politikken er rettferdighet og fordeling. Vi sier nei til avgifter som rammer skjevt og usosialt for å finansiere bygging av nødvendig offentlig infrastruktur. Offentlig infrastruktur er også et offentlig, felles ansvar å finansiere.

Vi vil styrke nasjonal selvbestemmelsesrett og unngå overnasjonale avgjørelser. Vi vil jobbe for Norge.

Vi er valgt av norske borgere, ikke av EU eller FN.

Vi vil at folk skal ta ansvar og gjøre sin plikt før man krever sin rett. Velstanden kan ikke basere seg på jobber i det offentlige. Vi vil støtte opp om forskning, nytenkning, gründere, bedrifter og andre som kan skape arbeidsplasser.

Hovedmål

Vi er imot å finansiere infrastruktur med bompenger eller veipricing.

Vi vil jobbe for at staten tar det fulle ansvar for utbygging av infrastruktur gjennom statsbudsjettet. Dette kan gjøres gjennom omfordelinger innenfor dagens budsjetttrammer, øke budsjetttrammene med omdisponering av midler fra «Oljefondet» eller noe økte skatter med sosial profil.

Vi ønsker å opprette et eget veifond.

Vi ønsker en langsiktig satsning på god infrastruktur, godt kollektivtilbud og trygge veier for gående, syklende og kjørende.

Vi er prinsipielt imot særskatter, herunder eiendomsskatt.

Å lytte til folket er viktig for oss. Derfor må et eventuelt EU-medlemskap avgjøres i en ny folkeavstemning.

Vi ønsker en revurdering av EØS-avtalen med fokus på handel fremfor EU-tilnærming.

Vi sier et klart og tydelig nei til vindkraftanlegg på land og til sjøs. Vi vil ikke tillate ødeleggelse av norsk natur og arts mangfold.

Vi ønsker å satse på vannkraft og gjøre det lønnsomt å oppgradere eksisterende vannkraft både med tanke på kapasitet og effektivitet.

Vi ønsker å legge til rette for fortsatt satsing på olje- og gassindustrien med gode rammevilkår for landets viktigste næring og inntektskilde. Den norske oljeindustrien er innovativ og omstillingsdyktig, det er viktig at Norge fortsatt leder an i arbeidet med, og omstilling til en renere industri.

Vi ønsker å sikre eldre og uføre muligheten til god livskvalitet både økonomisk og sosialt. Pensjoner skal reguleres i takt med prisstigningen og underregulert pensjon rettes opp så hurtig som mulig.

Vi vil kjempe for mest mulig åpenhet i politikken. Viktige og større saker skal konsekvens utredes og debatteres i åpne fora.

Vi ønsker å spare kostnader i offentlig sektor.

Vi vil gå inn for begrensning av antall verv og et tak for kompensasjon og «frynsegoder»

Vi stoler på at de aller fleste vet best hva som fungerer i egen hverdag. «Vi lytter til folket»

Vi er motstander av symbolpolitikk i klima- og miljøsaken. Vi vil arbeide for en klimapolitikk forankret i kost-nytteprinsippet.

FOLKEAKSJONEN

NEI TIL MER BOMPENGER

- Våre skoler skal holde høyeste standard der læringsmiljøet er sunt og trygt.
- En grunnpilar i velferdssamfunnet er at borgerne tilbys gode og nære helsetjenester. Dersom fritt brukervalg skal være en realitet må helsetilbudet styrkes gjennom både private og offentlige helseaktører.
- Retten til arbeid er viktig for alle. Vi vil legge stor vekt på å skape flere og gode arbeidsplasser og vi ønsker sterkere prioritering av sysselsetting av unge arbeidsledige.

2 Samferdsel og infrastruktur

2.1 Bompenger og veipricing

Vi mener at veiprojekter skal bygges ut fra en helhetlig infrastrukturtenkning. Vi ønsker en langsiktig satsning på god infrastruktur, godt kollektivtilbud og trygge veier for gående, syklende og kjørende. Vi mener at bompenger er en usosial avgift som rammer dem som har minst. Bompenger rammer positive aktiviteter som idrett, frivillig arbeid, besøk av eldre og syke, jobbreiser og frakt av barn til barnehage og skole. Særlig hardt rammes eldre, barnefamilier og aleneforeldre.

Vår politikk:

- Vi er imot enhver bomfinansiering av offentlige veier. Bygging og vedlikehold av vei skal finansieres ved offentlige bevilgninger og ikke ved brukerbetaling som bompenger eller veipricing.
- Vi ønsker ikke å innføre noen form for GPS-veipricing. Veipricing er en skjult bompengavgift som også innebærer overvåkning av alle bilister.
- Vi vil at alle bilrelaterte bør øremerkes veibygging
- Vi mener pris på passering av bom må være synlig og opplyst tydelig før man kjører igjennom bomstasjonen.
- Ved inaktiv autopass-avtale skal rabatter, timesregel og makspasseringer ikke falle bort.
- Vi mener bomselskapene og deres inkassoselskaper ikke kan kreve inn mer enn maks 500 NOK i inkassosalær pr år (i tillegg til maks 500 NOK pr år i forsinkelsesgebyr). Inkassoselskapene kan ikke ta pant i noe annet enn det faktiske kjøretøyet som passerte bommene. Pant i hus, lønnstrekk etc forbys derfor.

2.2 Veiutbygging og bil

Det norske veinettet holder en lav standard og er mange steder i dårlig forfatning. Vi legger til grunn at den norske stat har god nok økonomi og har gode forutsetninger for å bygge og oppgradere veinettet uten noen form for økte avgifter, og uten særnorske bompenger eller GPS overvåkning.

Vi mener utbygging av infrastrukturen i vårt land er en utgift til inntekts ervervelse. Gode ferdselsårer bidrar til økt verdiskapning og bosetting. Gode veier bidrar også til økt trafiksikkerhet som er viktig for alle. Norge er et langstrakt land med fjorder og fjell. Verken vei eller kollektivforbindelser bør være til hinder for bosetting eller etablering av næring.

Vi ser med bekymring på at enkelte kommuner svekker eller reduserer nødvendig infrastruktur som veier og parkeringsplasser av hensyn til lokal klimapolitikk.

Menig mann i gata ender opp med alle transportutgifter, fordi han til slutt også blir belastet avgiftene for næring både i form av bompenger og den foreslåtte tredoblingen av CO2-avgiften. Avgifter som belastes bilistene er sterkt urettferdig.

Vår politikk:

- Vi mener at staten skal være økonomisk ansvarlig for all infrastruktur som riksveinettet, inkludert ferger, bane, luft- og båthavner, terminalbygninger, nettverk for IKT og energitransport.
- Staten skal ha det fulle ansvar for utbygging og finansiering av infrastruktur gjennom statsbudsjettet. Det skal være Stortingets beslutning i Nasjonal transport plan som til enhver tid er styrende for hvilke infrastrukturprosjekt som skal prioriteres. De store og gjennomgripende prosjektene skal følge statlig regulering.
- For å sikre langsiktighet i finansiering og effektiv prosjektgjennomføring skal det opprettes et veifond. Midlene overføres direkte fra oljefondet og veifondet skal til enhver tid dekke minst 50 % av de planlagte prosjektene iht NTP.
- Alle nye hovedveier bør legges utenfor bysentrum med gode tilførselsveier. Da skånes bysentrum for miljøforurensing og støy.
- Vi ønsker å forlate prinsippet om at forurenser skal betale.
- Vi ønsker å ivareta distriktene ved å senke statens avgifter på bensin og diesel. Vi vil at bensin og dieselpriser skal følge oljeprisen og at statens avgifter reduseres med med 30%.
- Vi er for økt antall elbiler, men vil endre elbilfordelene slik at alle biler likestilles. Det bør legges vekt på utslipp, ikke hvilket «drivstoff» bilen går på. Folk må selv velge hvilken type bil som er best til deres bruk.
- Vi vil ha gratis og tilstrekkelig innfartsparkering ved tog- og bussterminaler rundt de store byene, slik at det blir enklere å velge kollektivtransport.
- Vi vil redusere veibruksavgiften.
- Vi vil bygge motorveier mellom de store byene.
- Vi ønsker at hovedveier bør legges utenom bysentrum og tettsteder, men med gode tilførselsveier.
- Vi vil at NTP skal være mer langsiktig og helhetlig, og ikke følge valgsyklusen på 4 år.
- Vi oppfatter ulovlig kabotasje og sosial dumping i transportnæringen som et alvorlig problem. Vi mener det bør være de samme kabotasje-reglene i persontransport som det er for varetransport.
- Vi ønsker å sterkt intensivere teknisk grensekontroll av utenlandskregistrerte vogntog og lastebiler.
- Vi vil at drosjenæringen skal være regulert slik at den er levedyktig.
- Vi vil at sykehus og legevakter skal ha tilstrekkelig med rimelige eller gratis parkeringsmuligheter.
- Vi er imot den nye parkeringsnormen i byene der det settes en maksimumsgrense for antall bilplasser, et minimumsantall for sykkelparkeringen og bildeling i store boligprosjekter.
- Vi vil at lokaldemokratiet skal bestemme der parkeringsplasser fjernes til fordel for sykkelsti i de store byene
- Vi vil gjerne bidra til at bilkollektiv etableres der det er ønskelig lokalt.
- Vi vil redusere bruken av salt på veier.
- Vi ønsker høyere vrakpant på biler. Dette kan bidra til å fornye vår bilpark og gjøre den mer miljøvennlig

2.3 Luftfart

Luftfart er en del av kollektivnettet i vårt langstrakte land. FNB vil opprettholde et godt flyrutenett i Norge.

Dersom ulønnsomme flyplasser skal opprettholdes, skal dette gjøres ved bevilgninger over statsbudsjettet.

Flyplassene på kortbanenettet knytter landet sammen. Det gjør det mulig å bo og drive næringsvirksomhet i hele landet. Dette var bakgrunnen for at staten startet utbyggingen på 1960-tallet. Det er minst like viktig i dag. Derfor bør flere direkteruter fra lokale flyplasser vurderes.

Vår politikk:

- Vi ønsker å fjerne flypassasjeravgiften.
- Vi ønsker å opprettholde et godt flyrutenett i Norge fordi luftfart er en del av kollektivnettet i langstrakte Norge.
- Vi vil at kortbanenett beholdes, men det bør vurderes sammenslåinger der dette vil være naturlig som følge av bedre kommunikasjon, for eksempel på vei.
- Vi ønsker å redusere avgiftene slik at kommersielle flygninger kan opprettholdes samt bruke mer penger på FOT-ruter slik at det blir flere avganger fra lokale flyplasser og billigere flybilletter i distrikts-Norge.
- Vi ønsker å unngå monopol på kortbanenettet.

2.4 Kollektivt og sykkelvei

Kollektivtransport er viktig. For å redusere vekst i persontransport som bidrar til dårligere fremkommelighet, vil dette være et stort satsningsområde for FNB.

Norge er ikke et typisk sykkel land som for eksempel Nederland. Norge har store temperatursvingninger og kupert terreng. Det skal derfor være frivillig å sykle. Ingen skal føle sykling tvang med argumenter om klima. Vi har også stort fokus på de eldre og uføre som ikke har helse til å sykle eller gå. Det er derfor viktig å ikke diskriminere denne gruppen, men heller tilrettelegge så godt som mulig med kollektivtrafikk og mulighet for bilbruk.

Vår politikk:

- Vi vil ha økt satsing på rimelig og effektiv kollektivtransport.
- Vi vil bruke kollektivfelt, ikke egne kostbare bussveier.
- Vi ønsker flere direktebusser mellom byer og bydeler.
- Vi ønsker ikke å fjerne parkeringsplasser til fordel for sykkelveier der dette strider mot lokaldemokratiets vilje.
- Vi ønsker å etablere «bestillingsordning» der dette er rimeligere enn faste bussruter.

-Vi ønsker å legge til rette for økt satsing på bysykler og elsparkesykler i regulerte former

2.5 Fergetrafikk

For næringsliv og fastboende langs kysten er fergetilbudet livsnerven som binder samfunn, hjem og arbeidsplasser sammen. Dette er grunnen til at vi alltid må kjempe for et godt fergetilbud til en akseptabel pris. Langs kysten er fergebilletten bompengene, og FNB er sterkt imot høye fergepriser. Fylkeskommunene får for lite penger sett i forhold til de økende utgiftene de har til blant annet fergedrift og fylkesveivedlikehold. Regjeringen sender regningen videre til kystfylkene, til pendlere, øyboere og næringslivet langs kysten.

Det er viktig at kollektive forbindelser ikke skal være til hinder for bosetting eller etablering av næringsvirksomhet i vårt langstrakte land.

Staten har ansvar for 16 fergesamband, mens fylkeskommunene og kommunene har om lag 100. Når regningen for disse 100 veltes over på bilistene blir det for dyrt å bo og arbeide langs kysten.

Vår politikk:

- Vi mener at ferger skal være en forlengelse av vårt veinett. Fergene bør som hovedregel være gratis, alternativt ha moderate takster.
- Vi støtter tiltak rettet mot elektrifisering av busser og ferger der det er det beste samfunnsnyttige alternativet. Vi mener likevel at elektrifisering ikke må være et absolutt krav i anbudsprosesser for ferger og annen kollektivtransport.

2.6 Tog og bane

Vi vil rette søkelyset mot EUs fjerde jernbanepakke.

Vi mener at norsk jernbane er nasjonal infrastruktur som bør være offentlig eid og styrt. Det må sikres at vi fortsatt kan ivareta våre nasjonale krav til sikkerhet og kontroll med trafikken på norsk jernbane. Statens jernbanetilsyn skal fortsatt ha siste ord om sikkerheten på norsk jernbane.

Vår politikk:

- Vi ønsker en statlig styrt jernbanepolitikk og jernbanedrift
- Vi er positive til å etablere høyhastighetstog mellom de store byene.
- Vi er positive til Nord-Norgebanen, men det må dokumenteres lønnsomhet før byggestart.
- Vi vil legge til rette for godstrafikk via sjø og jernbane av miljøhensyn.

2.7 Digital infrastruktur

Telenor er i ferd med å stenge ned kobbernettet i Norge. Dette vil føre til at en god del mennesker blir avskåret fra den digitale verden. Vi mener at fiber til alle er like selvfølgelig som strøm til alle. I de store byene vil mobilnettet kunne løse en del av utfordringene med nedbyggingen av kobbernettet.

-Vi mener at alle har krav på en digital tilkobling enten ved fiber eller mobilnett.

2.8 Strøm og strømpriser

FNB ser med stor bekymring på de høye strømprisene og den høye nettleien. Strømprisen i Norge har variert veldig mye i den senere tid. Strømmen har blitt dyrere og utgjør en betydelig kostnad i husholdningsbudsjettene. Norske myndigheter inviterer til et spleiselag i befolkningen for å finansiere den grønne satsingen. Det vil føre til fortsatt økning i nettleieprisene.

Det er et stort etterslep i vedlikehold av linjenettet, men disse pengene har forbrukerne allerede betalt til kraftselskapene. I dag må linjenettet rustes opp for enorme beløp for at det skal bli mulig å lade for eksempel elbiler over hele landet. Dette bør ikke belaste en vanlig husholdning. Derfor ønsker vi et topssystem for strøm hvor vanlig husholdning avskjermes fra store svingninger og økte linjeleier. Strømmen til en vanlig husholdning skal være rimelig stabil og forutsigbar.

Vår politikk:

- Vi sier nei til bygging av NorthConnect overføringskabel til EU. Utenlandskabler gir høyere strømpris i Norge.
- Vi vil sikre at våre energiresurser kommer det norske folk og norske industri til gode.
- Vi vil fjerne mva på strøm til private husholdninger
- Vi ønsker at staten skal ha ansvaret for finansiering av investeringer i det nasjonale strømmettet slik at innbyggerne i minst mulig grad belastes dette gjennom nettleie

3 Klima og miljø

3.1.1 Klima

FNB er motstander av symbolpolitikk i klima- og miljøsakene. Vi vil arbeide for en klimapolitikk forankret i kost-nytteprinsippet

Mye av «klimapolitikken» handler om «klimatiltak» som åpenbart ikke fører til redusert globale CO₂-utslipp.

Klimapolitikken er nå styrende for innenrikspolitikken, energipolitikken, finanspolitikken, utenrikspolitikken, samferdselspolitikken og næringspolitikken. Innenrikspolitikken er i praksis blitt nesten avvirket, og erstattet av utenrikspolitikk som handler om globalisering og klimafokus. Dette svekker norsk konkuranseevne og næringsliv, det svekker vår suverenitet og sist, men ikke minst, svekker det økonomien til den enkelte norske borger.

Vår klimapolitikk vil ha søkelys på å handle lokalt, ikke tenke globalt. Jo kortere avstand mellom produsent og forbruker, jo mindre forurensning. Vi vil trekke oss fra FN's Agenda, fordi vi mener FN har fjernet seg fra sine kjerneoppgaver og beveget seg ut på arenaer som truer nasjoners egenart.

FNB vil ikke ha særnorske klimaavgifter eller strenge klimatiltak uten nytteverdi eller klimaeffekt som fører til at næringsaktivitet og arbeidsplasser flyttes til andre land for å opprettholde politisk korrekthet i det norske klimaregnskapet. Klimapolitikken som føres vil øke skattetrykket og senke konkuranseevnen og svekke økonomien til den norske borger.

Vår politikk:

- Vi ønsker å si nei til EUs Energipakke 4 fordi den steg for steg knytter Norge nærmere EUs energiunion og svekker nasjonal kontroll og myndighet på energiområdet.
- Vi ønsker å støtte videre drift av norsk olje og gass fordi dette er den viktigste næringen for norsk økonomi.
- Vi ønsker ikke å legge føringer for elektrifisering av norsk olje og gassindustri., Næringen kan selv velge om den ønsker elektrifisering.
- Vi ønsker ikke å støtte offentlig subsidiert karbonfangst og karbonlagring. Det fremstår som en dyr og unødvendig teknologi.
- Vi vil si nei til bygging av NorthConnect overføringskabel til EU og andre utenlands kraftkabler.
- Vi vil si nei til ACER
- Vi mener at skogsarealer skal inngå i klimaregnskapet.
- Vi ønsker ikke en klimapolitikk som er svært inngripende i menneskers liv og særlig rammer eldre, barnefamilier, aleneforeldre, funksjonshemmede og folk med svak privatøkonomi.
- Vi ønsker ikke at Norge skal forplikte seg til klimamål gjennom internasjonale avtaler som for eksempel Parisavtalen.
- Vi ønsker at all undervisning om klima i skolen skal være balansert, basert på forskning, og ikke påvirket av politiske eller ideologiske synspunkter.

- Vi ønsker ikke å ta styring over hva folk skal spise, som for eksempel innføring av kjøttfrie dager i skolen og på sykehjem.

3.1.2 Miljø og avfallshåndtering

En av våre største globale utfordringer er forurensing av havområdene. Kystnasjoner som Norge med store havområder har et særskilt ansvar for opprydding i havene, men også for å bistå utviklingsland i å etablere gode systemer for avfallshåndtering.

Vår politikk:

- Vi ønsker å primært ha fokus på Norge, men også bistå utviklingsland i å etablere gode systemer for avfallshåndtering fordi en av våre største globale utfordringer er forurensing av havområdene.
- Vi vil ansvarlig gjøre bedrifter, myndigheter og forbrukere slik at det kan bli slutt på at plasten havner i naturen.
- Vi mener at alle nasjoner bør håndtere eget avfall med bruk av varmegjenvinning.
- Vi vil forbedre vask av offentlige gater og veier.
- Vi vil at båter som anløper norske havner skal få tilbud om å tilkoble seg landstrøm dersom det er teknisk mulig. Staten i samarbeid med rederiene bør i fremtiden tilrettelegge for landstrøm.

3.1.3 Kjernekraft

Kjernekraft kan bidra til ren energi. Nye innovasjoner i kjernekraftteknologi gjør kjernekraft tryggere og billigere. Vi vil satse på nye innovasjoner innen energiteknologi, og mener Norge kan bli et foregangsland innen energiutvinning. Vi tror flere land vil være villige til å benytte kjernekraft som et alternativ. Nye generasjoner av kjernekraft er mye tryggere enn de gamle anleggene. De nye reaktorene vil kunne bruke atomavfall fra tidligere kjernekraftverk, og også thorium som et nytt og spesielt trygt råstoff.

-Vi ønsker å satse på kjernekraftforskning basert på bl.a. thorium som Norge har store forekomster av. Vi tror at dette kan ha mulighet til å bli et nytt industrieventyr.

3.1.4 Olje og gass

Fossile energikilder står for 85% av verdens energiforbruk og vil fortsette å utgjøre en stor andel av energitilgangen i mange tiår fremover uansett hvilken politikk hvert enkelt land velger å følge. Særlig norsk gass bør fremheves som en svært ren energikilde. Norsk olje og gass er en av de reneste i verden om ikke den reneste.

Industri skal utvikle seg gjennom forskning og innovasjon og må tilpasse seg etter markedet som endrer seg.

- Vi mener olje og gass er den viktigste næringen for norsk økonomi. Vi støtter helhjertet opp om denne viktige næringen og vil ikke avvikle den.
- Vi støtter ikke økning i CO2-avgiften på norsk sokkel.

3.1.5 Vannkraft

Norge er et av pionerlandene innen vannkraft og vi har mer enn nok til å forsyne oss selv. Vannkraft er utvilsomt den mest effektive og minst forurensende av de fornybare energikildene. EU skal nå ha det til at vannkraft ikke lenger er grønn energi. Det ser vi på som kun symbolpolitikk som igjen skal skape inntekter, og igjen ekstra utgifter for den vanlige borger. En viktig fordel med vannkraft fremfor vindkraft er at mengden energi kan leveres etter behov og ikke vindforhold. Vannkraften må vi utnytte i større grad enn i dag og få mer ut av de allerede utbygde vannkraftverkene vi har, både med tanke på mindre utvidelser og modernisering av anleggene.

Statens tunge skattlegging av vannkraft med grunnrenteskatt på toppen av selskapskatt, gir sammenlignet med annen fornybar energi et uforholdsmessig høyt skattetrykk, noe som også bidrar til å redusere nyvinninger innen vannkraft. Her må skattetrykket justeres ned og investeringer i tradisjonelle kraftkilder må gjøres langt mer attraktive.

Vår politikk:

- Vi vil øke kraftproduksjonen fra vannkraft og gjøre det avgiftsmessig lønnsomt å oppgradere eksisterende vannkraftverk både med tanke på kapasitet og effektivitet.
- Vi vil beholde nasjonalt eierskap til norsk vannkraft.

3.1.6 Vindturbiner

Norges uberørte natur, dyre- og fugleliv raseres av vindturbinparker med bakgrunn i det vi kaller symbolpolitikk. Vi er imot å være «grønt batteri» for Europa.

Norge har ikke behov for vindturbiner. Vindturbiner krever store installasjoner og arealer for å hente ut lite energi. Dermed blir vindkraft også den energikilden som kanskje har det største miljøfotavtrykket.

Det har fra utbyggere og politikere aldri blitt presentert et ærlig regnestykke på netto energiproduksjon eller CO2-besparelse for vindkraftindustrien som helhet.

Det hevdes fra flere hold at dersom all infrastruktur, all mineralutvinning og gruvedrift, all transport og produksjonskost og alt vedlikehold, demontering og tilbake stilling av naturområder var tatt med i regnestykket, så ville vindturbiner som skal være såkalt klimavennlige, ha gått i et solid minus i klimasammenheng.

Vindkraft er bygget på kolossale subsidier og avgiftsfritak, og kablene dekkes av strømkundene. Det har ingen betydning for det globale klimaet, men har stor betydning for lokalbefolkningen.

I Europa ser vi at de landene som har investert mest i vindturbiner har de høyeste strømprisene. Vindturbiner er ikke lønnsomme uten subsidier eller skattefordeler, og skal derfor ikke inngå i norsk kraftproduksjon.

Vår politikk:

- Vi ønsker ikke vindkraftutbygging på land eller til sjøs
- Vi ønsker at vindkraftutbygging bør stoppes umiddelbart og det bør vurderes å endre gitte konsesjoner
- Vi ønsker at for hver vindturbin som er bygget eller bygges, så må tiltakshaver forplikte seg til å rydde opp etter seg når turbinene ikke lenger er i bruk

Biodrivstoff

Biodrivstoff fra palmeolje, soya, raps eller mais til etanolinnblanding i bensin og planteoljer raffinert til biodiesel er problematisk all den tid disse vil konkurrere med dyrket mark om matproduksjon. Dette fører til økte matpriser som rammer verdens fattigste, større avskoging og mindre biomangfold.

Fordi biodrivstoff er vannholdig, er det også korroderende. Dette skaper problemer ved transport og lagring og problemer i en del bilers drivstoffsysteem som ikke er godkjent for større innblanding av etanol eller biodiesel. Noen typer biodrivstoff har også høyere NOX og partikkelutslipp enn dagens drivstoffer.

I sum koster det mer, er mer krevende å produsere, og har dermed større miljøavtrykk.

-Vi ønsker å beholde biodrivstoff andelen på 2020-nivå, og ønsker ikke å gå inn for en økt innblanding slik regjeringen vil.

Batteriteknologi

Norge har globale konkurransefortrinn innen både prosessering av råmaterialer, integrasjon i maritim sektor og resirkulering av batterier. Batteriverdikjeden er omfattende og inneholder unike muligheter for verdiskaping.

Samtidig har Norge naturgitte fortrinn som er få andre forunt. Der hvor andre må bruke fossil energi som innsatsfaktor, har Norge tilgang til store mengder fornybar kraft som kan brukes til industribygging. I tillegg har vi fordelen av å ha en arbeidsstyrke som er høyt utdannet, teknologisk kompetent og med lang erfaring fra lignende industri.

Når en ny industri skal bygges er det viktig å være med fra starten av for å bygge og trekke til seg kompetanse og kapital. Lykkes vi med å etablere et visst antall batterivirksomheter i Norge over de neste årene, så vil disse sammen med forskningsmiljøer og leverandørindustrien kunne danne et økosystem og en plattform for videre utvikling av høykompetanseindustri med et enormt potensial. Batteriindustri, selv basert på eksisterende grunnleggende batterikjemi, innebærer betydelig utvikling av produkt- og produksjonsteknologi. Vi snakker altså ikke om å tiltrekke oss standard industriproduksjon, men å bygge en helt ny, innovativ industri.

-Vi vil sørge for gode rammevilkår til industriell realisering av batteriteknologi, men vi vil ikke subsidiere industrien.

-Vi mener industrien selv bør dekke kostnader til ledningsnett og annen infrastruktur.

3.1.7 Bioenergi

Treflis, pellets og ved er gode energikilder så lenge det er kortreist. Tynning av skog og rydding av vei og jordekanter er gode kilder til energivirke.

3.2 Annen miljø- og energi politikk

3.2.1 Elektrifisering av norsk sokkel

Elektrifisering av sokkelen kommer med en pris for samfunnet, fordi det presser opp strømprisen og øker presset på kraftnettet.

Det er umulig å få oppfylt både ønsket om mer kraft til ny industri, lave kraftpriser og samtidig unngå kraftutbygginger og naturinngrep. Høyere strømgjeldninger for vanlige forbrukere og tradisjonell industri vil ramme norske arbeidsplasser.

Lav kraftpris i Norge har kompensert for høyt lønnsnivå. Når vi bruker opp kraften på sokkelen vil det være en aktiv politikk for å svekke norsk konkurranseevne.

Økt bruk av elektrisk kraft på norsk sektor til erstatning for gass fører til at mer av gassen frigjøres for eksport til andre land og kan gi økte utslipp der.

-Vi støtter ikke elektrifisering av norsk sokkel fordi dette har ingen dokumentert klimaeffekt, og at elektrifisering innebærer vesentlige subsidier, avskrivninger og økte strømpriser på land.

3.2.2 Plastproblemet

Det finnes mange typer plast. Mest vanlig er polyetylen, som oftest merket PE. Vi finner det i alt fra skisåler til innsiden av drikkekartonger og i bæreposer. Plast har lang nedbrytningstid i naturen og plastsjøppel i sine forskjellige former kan være svært skadelig for dyrelivet. Siden plast er laget av olje brenner den godt. Vi bør derfor satse på mer varmegjenvinning, enten til fjernvarme eller i større skala til elektrisitet av den plasten vi bruker i Norge. Da får vi energi tilbake i stedet for å bruke energi til å eksportere denne type avfall ut i verden. Siden PE-plast består av rene hydrokarbonkjeder vil forbrenning under de rette forholdene faktisk brenne renere enn tørr ved og kan dermed sendes rett inn i naturens livbringende karbonsyklus.

-Vi vil satse på mer varmegjenvinning av plast, enten til fjernvarme eller i større skala til elektrisitet

3.2.3 Naturvern og frislipp

Verdens største skog finnes også hos oss. Det enorme skogsbeltet som går fra Norge, gjennom Sverige og Finland og deretter strekker seg igjennom det meste av det nordlige Russland og Nord-Amerika står for mer en halvparten av all CO2 lagring på den nordlige halvkule. Dette er en av de viktigste kilder til god miljøbalanse. Skogen er også et tilholdssted som sikrer et enormt artsmangfold i naturen.

Vår politikk:

- Vi vil, sammen med våre naboer på den nordlige halvkule, sikre våre enorme skogressurser og hindre avskoging fordi dette utgjør en trussel mot natur og miljø.

RETTFERDIGHET | INNOVASJON | NYTENKING | FORNUFT | LIKHET | LIVSKVALITET | DEMOKRATI

3.2.4 Forurensning og utslipp

En av våre største globale utfordringer er forurensning av våre havområder. Beregninger gjort av WWF viser at over 90 % av den plasten som havner i havet synker til bunnen og dermed er det mindre enn 10 % av avfallet som er synlig på havoverflaten. Plasten må derfor stanses før den når havene. Det betyr at systemer for både gjenvinning og annen type resirkulering må videreutvikles snarest. Vi vil også bedre rengjøring generelt, spesielt på gater og veier.

Vår politikk:

- Vi går inn for bedre avfallshåndtering, og her at kystnasjoner med store havområder som Norge har et særskilt ansvar for opprydding i havene, men også for å bistå utviklingsland i å etablere gode systemer for avfallshåndtering.
- Vi mener vi at bedrifter, myndigheter og forbrukere må ansvarlig gjøres slik at det kan bli slutt på at plasten havner i naturen.
- Vi mener Norge bør håndtere eget avfall innenlands ved gjenvinning eller brenning for produksjon av energi.
- Vi vil ha en miljøvennlig og effektiv håndtering av avfall fra husholdninger og bedrifter. Vi vil tilrettelegge for etablering og drift av moderne forbrenningsanlegg uten at avfallet må fraktes over lange strekninger
- Vi vil forbedre renhold på offentlige rom og veier og gjøre dette til en kommunal oppgave (omskrives)
- Vi vil vaske gatene / veiene mye oftere grunnet svevestøv

4 Næring og naturressurser

4.1 Nyskapning og grundere

Verdier må skapes før de kan deles. FNB tror på markedsøkonomi med konkurranse som legger til rette for innovasjon, nytenkning og best mulig ressursutnyttelse.

FNB ønsker et samfunn med respekt for folk som med eget initiativ skaper vekst og velstand i vårt samfunn. Gründere og norsk næringsliv skal ha forutsigbarhet i sine virksomheter.

Vi trenger mange selvstendig næringsdrivende og et mangfold av bedrifter som er viktig for maktspredningen i økonomien og samfunnet. For at flere skal kunne skape sin egen arbeidsplass, må kunnskap om entreprenørskap og forretningsdrift være lett tilgjengelig.

Vår politikk:

- Vi vil sikre at gründere og selvstendig næringsdrivende får sosiale rettigheter på lik linje med alminnelige lønsmottakere. Dette vil gjøre det enklere for gründere og andre som ønsker å skape nye arbeidsplasser
- Vi ønsker å redusere byråkratiske krav for nystartede selskaper
- Vi ønsker å gi bedre kunnskapsstøtte til oppstart av nye bedrifter
- Vi er positive til ordninger som Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Vi ønsker først og fremst at stønadsordningene må bidra til å skape kunder og lønnsomhet i stedet for at gründere må bruke lang tid på søknader for å utløse små pengebidrag.
- Vi vil støtte opp om kursenheter som lærer folk mer om selvstendig næringsvirksomhet og drift av ENK og AS.
- Vi ønsker et samfunn med respekt for folk som med initiativ og ansvar skaper vekst og velstand i vårt samfunn.
- Vi ønsker å føre en næringsvennlig politikk som gjør det attraktivt å utvikle både handel og industrivirksomhet i Norge. Lønnsomme arbeidsplasser i det private er viktig for verdiskapningen vår og derfor vil vi føre en politikk som gir norsk næringsliv gode vilkår
- Vi ønsker private aktører skal kunne levere tjenester til det offentlige etter de samme krav og vilkår som settes til offentlige aktører
- Vi ønsker å styrke støtteordninger for oppstart av nye næringer, utvide lånegarantiordningene, øke etablererstøtten og gjøre det enklere å kunne få oppstarts lån
- Vi vil føre en politikk som fører til økt verdiskapning både på bygd og i by
- Vi ønsker å motvirke salg av norsk industri og infrastruktur til utlandet

4.2 Olje- og gassnæringen

Olje- og gassnæringen er den desidert største og viktigste næringen vi har i Norge. Den utgjorde 42,2 prosent av Norges eksport i 2020 og vi eksporterte olje og gass for 326 milliarder kroner. Olje- og gassnæringen sysselsetter direkte og indirekte ca 225 000 personer. Uten denne næringen hadde ikke Norge hatt handelsoverskudd siden 1980.

Dersom vi stenger norsk petroleumsnæring, så slutter ikke verden plutselig å forbruke energi. Derfor er en slik politikk primært en gavepakke til andre oljeprodusenter, og til kullprodusentene i Russland som nå planlegger nye investeringer.

I tillegg vil det svekke norsk økonomi og handelsbalanse, gjøre hundretusener av nordmenn arbeidsledige og koste enorme milliardbeløp på statsbudsjettet. Konsekvensene blir at Norge i de kommende årene ikke kan diskutere hvordan vi skal videreutvikle velferdssamfunnet. I stedet blir jobben å forsøke å unngå kollaps av dagens velstandssamfunn.

Vår politikk:

- Vi vil verne om denne industrien og utvikle den, ikke avvike den.
- Vi er imot at kapitalkostnadene til olje- og gassnæringen skal økes, og dette er indirekte styrt av EU der vi ikke er medlem.
- Vi ønsker å opprettholde norsk olje- og gassnæring fordi den i overskuelig fremtid vil være svært viktig for norsk økonomi
- Vi vil støtte videre drift av petroleumsnæringen uten elektrifisering av norsk sokkel.
- Vi ønsker å øke utnyttelsen av allerede åpnete oljefelt
- Vi ønsker å styrke rammevilkårene for leverandørindustrien
- Vi ønsker å utrede et nytt skatteregime for petroleumsvirksomheten

4.3 Reiseliv

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer, og den står for ca fem prosent av verdiskapningen i norsk næringsliv. Norge er et særegent og vakkert land med en vakker natur og rik kulturarv. Det gjør landet vårt til et spennende reisemål og vi bør tilrettelegge for vekst i næringen.

Reiselivet tar både by og bygd i bruk og er derfor også en viktig distriktsnæring. Dette skaper både arbeidsplasser og lokal utvikling.

Vår politikk:

- Vi vil styrke reiselivsbransjen som er en viktig næring, skaper mange arbeidsplasser, i tillegg til å sikre bosetting og utvikling i distriktene
- Vi vil satse på et styrket reiseliv der private og offentlige aktører satser kreativt og utnytter det mangfoldet vårt land gir for turisme.
- Vi mener det vil generere mange arbeidsplasser i distriktene, og være med på å sikre bosetning og utvikling.
- Vi vil jobbe aktivt for å fjerne utslipp (NOX) fra cruiseskiptrafikken. Her vil påbud om landstrøm være et alternativ. Dette må gjøres i et samarbeid med rederiene.

4.4 Grensehandel og avgiftsnivå

Grensehandel øker år etter år. Norge har et meget høyt avgiftsnivå på enkelte varer, deriblant sukkerholdige produkter, alkohol og tobakk. Ved å redusere noen særavgifter vil vi redusere sponsingen av svenske arbeidsplasser, og øke verdiskapningen i Norge.

Vår politikk:

- Vi mener særavgifter bør reduseres betydelig for å redusere grensehandelen.
- Vi mener at høye avgifter er en vesentlig årsak til grensehandel. Avgiftsreduksjon er derfor et sentralt virkemiddel for å redusere grensehandelen.
- Vi mener at reduserte avgifter på alkohol og tobakk også vil gi mindre smugling og organisert kriminalitet i forbindelse med dette.

4.5 Transport

Transport til sjøs.

Norge har en lang tradisjon som en sjøfartsnasjon. FNB vil at mer gods skal transporteres til sjøs. Da får vi økt trafiksikkerhet og mindre slitasje på veinettet.

Vi vil jobbe for å få en konkurransedyktig næring fordi det gir betydelige inntekter til kommunene og skatteinntekter til staten. Det blir viktig å etablere konkurransedyktige betingelser som tilsvarer de internasjonale betingelsene for sjøtransport. Havneinfrastrukturen må sees i sammenheng med vei og bane slik at det kan utvikles gode knutepunkt for godstransporten og samarbeid mellom havnene.

Vår politikk:

-Vi mener at dersom det brukes avgifter for å finansiere infrastruktur, må det være samsvar mellom avgifter og kostnader til investering, drift og sikkerhetstiltak.

Energitransport

FNB vil at staten skal ha ansvaret for finansiering av investeringer i det nasjonale energitranportnettet. Staten skal ha et overordnet ansvar for at nettverk gir sikker og rask energitransport, dekker alle deler av landet, og er åpne for operatører og brukere.

4.6 Maritim sektor

Maritim sektor er ved siden av olje, gass og fisk blant de viktigste næringene i Norge. I mer enn 150 år har norske skip vært en betydelig aktør på alle verdens hav. I 2018 sto maritim næring for en verdiskaping på ca 89 mrd. kroner og sysselsatte ca 84 000 personer.

Vår politikk:

- Vi vil styrke rammevilkårene for den maritime sektor slik at arbeidsplasser sikres.
- Vi vil jobbe for at skip som anløper norske havner må tilkople seg landstrøm. Skip uten landstrømmanlegg må betale høyere havneavgifter/miljøavgifter.
- Vi vil ikke svekke nettolønsordningen ved å utelukke lasteskip i NIS, eller innføre tak som svekker ordningen for norske sjøfolk.
- Vi vil styrke ordninger som kan bringe verftsindustrien gjennom den vanskelige tiden den nå er inne i, og blant annet vurdere å styrke vrakpantordningen for offshoreskip.
- Vi ønsker å styrke arbeidet med å forhindre sosial dumping i norsk arbeidsliv inkludert skipsfart.

4.7 Fiskeri

Fiske og fangst har alltid vært grunnlaget for arbeid og bosetning langs kysten. Dette er en viktig næring som har både lange tradisjoner og gir mange arbeidsplasser. Det skal være enklere å drive kystfiske. Fiske skal være en viktig vekstnæring i Norge i mange år framover, og forholdene må derfor legges til rette for det. Fiskerinæringen skal i stor grad være med på å opprettholde bosetting og sysselsetting langs kysten og i distriktene.

Vi ønsker å endre kvotesystemet og fjerne regler som hindrer videreutvikling av kystfiske som resulterer i tap av arbeidsplasser.

FNB mener norsk fiskeripolitikk må bygges opp etter sjarkflåten. Sjarkflåten har alltid vært ryggraden i norske fiskerier, og har gitt arbeidsplasser i nærområdet. En fiskeripolitikk basert på sjarkflåten, er også en fiskeripolitikk basert på distriktspolitikk. «Lys i husan» er et uttrykk som brukes om distriktspolitikk i Nord-Norge. FNB mener dette er ord som forplikter.

FNB ser med bekymring på EU sin økte interesse for fiske i Norskehavet. Etter Brexit ser EU sin store fiskeflåte etter nye markeder, og FNB mener at vi får for lite igjen for tilgangen EU sin flåte ønsker på norsk sokkel.

Vår politikk:

- Vi vil føre en fiskeripolitikk for fremtiden, den skal komme hele landet til gode
- Vi vil legge til rette for at fiskerinæringen kan opprettholde bosetting og sysselsetting i distriktene og langs kysten.
- Vi ønsker å styrke rammevilkårene for de minste fartøyene.
- Vi ønsker å se på rekrutteringsmulighetene i Norsk fiskerinæring.
- Vi ønsker å lette på kravene for å kunne starte som fisker i sjarkflåten.
- Vi ønsker å videreføre, samt stramme inn, leveringsplikten som medfølger kvoter. Fisken bør i hovedsak leveres til anlegg nært der fisken blir fisket.
- Vi ønsker å fjerne maksinntektskravet for fiskere på blad A de to første årene man er registrert. En person må ha et minimum av inntekt utenom for å klare å starte opp som fisker, og det å bli registrert på blad A er viktig for rekrutteringen til yrket.
- Vi mener at det må kunne lages en forenklet fartøyinstruks for båter under 15 meter og som skal fiske i de åpne grupper innenfor det som i dag er definert som fjordfiske. Dagens krav til fartøyinstruks fordyrer båtene med mange hundretusen kroner, og er til stort hinder for rekruttering til yrket.
- Vi mener at norske havområder skal være under norsk kontroll og fiskes på av norske båter. En større del av fisken enn i dag skal også foredles i Norge.

- Vi vil ha norsk kontroll fordi vi ser med bekymring på en utvanning av norsk fiskeriforvaltning. Ingen andre enn rederne er tjent med at fisken blir fisket opp utenfor Norge, for så å bli levert og behandlet utenfor våre grenser.
- Vi vil ha en grundig utredning og endring av de gjeldende lover og regler i forbindelse med den årlige

kvotemeldinga som norske fiskerier forholder seg til.

- Vi mener vi må ha strenge reguleringer med faste kvoter og kontrollregime for å ha et bærekraftig uttak slik at fremtidige generasjoner også kan høste av havets rikdom.
- Vi mener en bærekraftig ressursforvaltning er grunnleggende for norsk fiskeri og fangst samtidig som fiskeriene skal sikre bosetning og skape ny aktivitet langs kysten.
- Vi vil støtte opp om fiskerinæringen og dermed norske arbeidsplasser.
- Vi mener fremtidige konsesjonstildelinger for oppdrett skal kun gis i kommuner som ønsker det og som har arealer tilgjengelig. Kommunene bør eie konsesjonen med mulighet for å leie den ut til driftsselskaper.
- Vi mener det er viktig å opprettholde god dialog med andre land for å hindre rovfiske i norsk farvann.
- Vi vil arbeide for at fiskeoppdrett og foredling opprettholdes og videreutvikles i Norge.
- Vi vil at Norge i langt større grad enn i dag skal bli leverandør av bearbejdede produkter, både på grunn av sysselsetting og økonomisk inntjening.
- Vi vil at fisk skal foredles her til lands, ikke i utlandet.

4.8 Havbruk

Norge er en viktig fiskerinasjon. Vi forvalter et havområde som er over seks ganger større en fastlands-Norge. Dette har gitt oss betydelig fortrinn og forutsetninger for å lykkes innen næringen.

Fiskeri- og havbruksnæringene er svært viktig for norsk matproduksjon og norsk sjømatnæring leverer i dag mat til forbrukere i mer enn 130 land. Generasjoner av nordmenn har hatt havet som arbeidsplass og det er en del av vår kulturarv.

Fiskeoppdrett utgjør i dag en av de viktigste inntektskildene for Norge. Vi er et av de ledende land både i volum og teknologiutvikling, og norske fiskeprodukter er anerkjent som noe av det beste og reneste på verdensmarkedet.

FNB mener det er viktig at norske selskaper tar lederskap i utvikling av landbaserte anlegg. Denne utviklingen dreier seg om høyteknologi og biologi som det tar tid å utvikle. Ved å drive oppdrett nærmere markedet vil næringen kunne oppnå betydelige miljøfordeler sammenlignet med dagens teknologi, men etableringene er både risikofylte og kostbare.

Vår politikk:

- Vi ønsker gode rammebetingelser for havbruksnæringen, med mindre regulering og statlig styring, slik at den kan vokse ytterligere.
- Vi ønsker en satsing på den tradisjonelle kyst- og havbruksnæringen
- Vi mener at alle naturressurser, også fiskeressursene, er fellesskapets eie. Kvoter, fordeling av disse, konsesjoner og konsesjonstildelinger skal derfor styres og eies av fellesskapet.
- Vi mener at fiskeoppdrett på land er en vekstnæring hvor norske interesser har betydelige fortrinn i et stadig voksende marked for fiskeprodukter.
- Vi ønsker å sikre at både utvikling og etablering kan støttes ved bruk av statlige investeringsfond øremerket til landbasert fiskeoppdrett.

- Vi er positive til en grunnrenteskatt for fiskeoppdrett i hav, gjerne etter hvilket fotavtrykk havbruket setter på nærmiljøet, og som til en viss grad speiler marginer og overskudd i hvert havbruk.
- Vi vil ha moderat produksjonsavgift til vertskommunene.
- Vi vil se nærmere på om havbruk kan erstattes av oppdrettsanlegg på land.

4.9 Verftsindustri

Norge har en lang kyststripe med et mangfold av skipsverft.

Norsk skipsfarts- og offshorenæring representerer ofte enorme innovasjoner som ligger langt foran det vi ser andre land kan utvikle. I dag ser vi at bygging med norsk offshore- og skipsteknologi i lavkostland virker billig, men har en pris i form av at norske patenter stjeles og kopieres uten vederlag til Norge.

Vår politikk:

- Vi ønsker at det stilles krav til konsesjonsmottakere at det skal etterstrebtes utvikling og bygging i Norge.
- Vi mener verftsindustrien bør ha samme rammevilkår som den har i mange andre land i Europa. Der er næringen sikret ved å gi statlige garantier i forbindelse med utvikling og bygging.
- Vi mener det trengs effektive ordninger for å sikre at norske innovasjoner kan forbli i norske hender og bygges uten risiko for tyveri av patenter og innovasjoner.

4.10 Landbruk

Vi ønsker å sikre at det norske folk har tilgang til norsk mat i fremtiden.

FNB ser på bøndene som selvstendig næringsdrivende. Vi vil gi hver enkelt bonde bedre muligheter til å skape egen inntekt og utnytte eiendommens potensial.

Landbruket er viktig for matproduksjon, bosetting, beredskap og bevaring av kulturlandskapet. Vi vil ha økt matproduksjon og flere lønnsomme gårdsbruk i hele landet. Slik skaper vi et levedyktig landbruk for fremtiden.

Norge har en av verdens beste og reneste matproduksjoner, med lite bruk av sprøytemidler og antibiotika. Det gir norsk landbruk unike konkurransefortrinn som det er viktig å ta vare på og videreutvikle.

FNB ønsker et aktivt landbruk og skogbruk med beitebruk og avvirkning der tilrettelegging for turisme kan opprettholde åpne landskap og tradisjonsrike kulturlandskap. En stor andel av norsk artsmangfold avhenger av beitebruk og er unikt for Norge.

I Norge er det kun 3% av totalt areal som brukes til matproduksjon. Dette arealet må vi bevare og helst øke.

For å beholde og øke dette er vi nødt til å ha et strengt jordvern. Det skal være vanskelig å bygge ned matjorden.

Avløser tilskuddet skal være et velferdsgode som gir bonden, på lik linje med andre yrkesgrupper, mulighet til å ta ut ferie og fritid. Gode velferdsordninger med riktig formål er grunnleggende for rekruttering, menneskeverd, velferd for bonden og dyrevelferd. Avløser tilskuddet må følge lønnsutviklingen i samfunnet.

Landbruket er avhengig av at naturen er i balanse. Næringen er avhengig av å minimere belastningen på natur og miljø. Skog i vekst tar opp CO2. Aktiv skogskjøtsel med hogst, planting, gjødsling og ungsogspleie bidrar til en betydelig klimagevinst. Tilgang til utmark med gode og sammenhengende beiteareal er en viktig forutsetning for norsk husdyrproduksjon. Utmarksbeite er viktig for at Norge skal opprettholde matsikkerhet og ta vare på biologisk mangfold. Beitemark er også viktige karbonlagre.

Landbruket har behov for maskiner til matproduksjonen og har hatt avgiftsfri diesel til bruk i landbruket i mange år.

Dette er nå blitt avgiftsbelagt gjennom flere omganger med argumentet «å bedre klimaet»

Det fører til økte kostnader for den enkelte produsent og økte kostnader for oss som forbrukere. Vi mener miljøet ikke blir bedre av at bonden får høyere utgifter for å produsere maten.

Vår politikk:

- Vi vil fortsette å vri tilskuddsordningene slik at de stimulerer til økt matproduksjon og effektiv gårdsdrift.
- Vi vil fjerne regelverk som begrenser landbruket i å dyrke jordbruksarealet effektivt og bærekraftig.
- Vi vil ha større egenproduksjon av matvarer.
- Vi ønsker å gjeninnføre beredskapslagre for korn.
- Vi vil beholde ordningen med jordbruksavtale.
- Vi vil ha et strengt jordvern som ivaretar dyrket mark.
- Vi vil satse på å øke rekrutteringen til landbruket.
- Vi vil likestille støtten til økologisk landbruk med støtten til annet landbruk.
- Vi vil tilpasse og øke landbruksproduksjonen i henhold til markedets behov gjennom å justere tilskudds- og kvoteordninger i landbruket.
- Vi vil styrke bonden som selvstendig næringsdrivende gjennom å gi den enkelte bonde større råderett over sin egen eiendom og bedre muligheter til å utvikle og realisere egne strategier ved å modernisere konsesjonsloven og oppheve boplikten.
- Vi vil myke opp reglene for å kunne bruke aksjeselskap som selskapsform for deler av virksomheten i landbrukssektoren, for å redusere risikoen og for å bedre mulighetene til kapitaltilgang.
- Vi vil legge bedre til rette for en velfungerende konkurranse i omsetningen av norske jordbruksprodukter.
- Vi vil redusere kostnadsnivået i landbruket og gi bonden nye og bedre inntektsmuligheter.
- Vi vil styrke forskningen på landbruk
- Vi vil opprettholde dagens avløserordning.

- Vi vil fjerne avgiften på landbruksdiesel slik at vi beholder den gamle ordningen med avgiftsfri diesel i landbruket
- Vi vil ha økt matproduksjon og flere lønnsomme gårder i hele landet. Landbruk og levende bygder er viktig for matproduksjon, bosetting, beredskap og bevaring av kulturlandskapet
- Vi ønsker å beholde ordningen med jordbruksavtale og gjøre det lettere for nyetableringer innen skog- og landbruk
- Vi mener at hestehold av en viss størrelse til avl og spill skal kunne bli næring

4.11 Skogbruk

Mer enn en tredjedel av fastlands-Norge er dekket med skog. Skogbruk er produksjon og høsting av en fornybar ressurs. Det gir grunnlag for inntekt til skogeier, verdiskapning, sysselsetning, karbonbinding og produksjon av en rekke produkter vi er avhengige av. Det kan også erstatte fossile og energikrevende materialer. Skogbruk er en del av et åpent, globalt marked og har et enormt potensial for vekst og utvikling. Det er en langsiktig og meget god investering for landet og skogbrukerne å røkte skogen.

Vår politikk:

- Vi vil legge til rette skogsdrift gjennom gode, enkle rammebetingelser.
- Vi vil jobbe for en lønnsom treforedlingsindustri slik at våre enorme skogressurser kan foredles i Norge også i framtiden.
- Vi vil redusere miljøbyråkratiet rundt skogsdrift
- Vi vil forbedre infrastrukturen slik at det blir enklere for bl.a transport av tømmer
- Vi støtter ikke rasering av skogsområder og natur for å produsere biodrivstoff og bioenergi da vi anser dette som meget kostbart drivstoff/ energi

4.12 Dyrevelferd

FNB er et dyrevennlig parti og vi vil at Norge skal ha et sterkt dyrevern. Mennesker som har vist seg uskikket til å holde dyr, skal miste retten til enhver form for dyrehold.

Vår politikk:

- Vi vil styrke dyrs rettsvern
- Vi vil ha forskrifter for avl av familiedyr for å unngå dyrelidelser.
- Vi vil at politiet og Mattilsynet skal ha de nødvendige fullmakter når det oppdages brudd på dyrevernsloven til å kunne gjennomføre strakstiltak til det beste for dyrene.
- Vi vil at politiet og Mattilsynet skal påse human transport og levevilkår for dyr i næring og slaktemetoder.
- Vi vil ha strengere straffer for dyremishandling og annen type vanskjøtsel av dyr
- Vi vil åpne for muligheten til bruk av kollektivfelt for dyretransport
- Vi vil ha en endring i lovverket for avlivning av dyr. I dag så føles både dyr og dyreeiere rettsløse.

FOLKEAKSJONEN

NEI TIL MER BOMPENGER

- Vi vil føre en større kontroll av dyrehold i næring/ gårdsbruk slik at vi sikrer oss at dyrene har det bra.

5 Arbeid

FNB mener retten til arbeid er en menneskerett. Enhver skal ha rett til arbeid, til rettferdige og gode arbeidsforhold og til beskyttelse mot arbeidsløshet.

Norge skal være et land med lav arbeidsledighet, en godt utdannet befolkning og som også vil kunne hevde seg i et europeisk arbeidsmarked.

Den høye arbeidsledigheten vi i dag ser både blant unge (15-24 år) og i større innvandrergupper er bekymringsfull. Alt for mange står utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Langvarig arbeidsledighet kan også føre med seg en rekke andre negative konsekvenser når man er i etableringsfasen i livet.

Vår politikk:

FNB vil at alle skal ha rett til arbeid. Organisasjonsfrihet skal sikres gjennom det nasjonale trepartssamarbeidet. Gode fagforeninger gir et trygt og godt arbeidsliv, og vil være et viktig redskap for å sikre levestandarden i Norge.

- Vi mener at flere ufaglærte bør få ta del i arbeidslivet
- Vi vil støtte opp om og videreutvikle inkluderende arbeidsliv og gode inntektsmuligheter for mennesker både med og uten nedsatt funksjonsevne
- Vi videreutvikle gunstige permisjons- og støtteordninger for kompetanseutvikling og etterutdanning for voksne i et samfunn med kontinuerlig omstilling
- Vi vil jobbe for at fulltidsstillinger er hovedregelen i arbeidslivet
- Vi vil ha flere tiltak for å forebygge sykefravær
- Vi vil ha lik lønn for likt arbeid
- Vi ønsker å utøve det statlige eierskapet mer aktivt for å fremme fellesskapets interesser knyttet til bærekraft, lønns- og arbeidsvilkår, læreplasser, kamp mot sosial dumping og moderasjon i lederlønninger
- Vi vil ha større avstand mellom lobbyister, arbeids- og arbeidslivsorganisasjoner, og politiske miljøer. Befolkningen bør ha rett til innsyn
- Vi ønsker å styrke arbeidet med å forhindre sosial dumping i norsk arbeidsliv, inkludert skipsfarten
- Vi vil sørge for en taxinæring som er godt regulert slik at sjåførene har mulighet for en normal inntekt og en trygg arbeidssituasjon
- Vi vil rydde opp i transportnæringen og stoppe ulovlig virksomhet som sosial dumping og kabotasje
- Vi vil ha sikre trygge arbeidsplasser i fulle stillinger og redusere den offentlige bruken av konsulenttjenester
- Vi ønsker å oppfordre bedrifter til å ansette folk med hull i CVen

6 Skole, kunnskap og kompetanse

6.1 Barnehage

Barnehagen skal legge et godt grunnlag for videre utvikling og læring. Vi vil også ha en barnehage der barn kan leke og lære. Barnehagene må tilby et pedagogisk innhold med god kvalitet og vi stiller oss positive til både lese- og skriveopplæring.

Vår politikk:

- Vi ønsker full barnehagedekning
- Vi vil lovfeste retten til barnehageplass fra barnet er ett år uavhengig av når på året barnet er født.
- Vi vil ha både private og offentlige barnehager.
- Vi vil at det skal overføres tilstrekkelige midler for barn med spesielle behov.
- Vi vil legge vekt på videreutdanning av barnehagelærere.
- Vi vil styrke samarbeidet mellom barnehage og foreldre.
- Vi vil legge til rette for et inkluderende lekemiljø.
- Vi vil styrke og kvalitetssikre trygg overgang fra barnehage til skole.
- Vi vil ha migrasjonspedagoger for å styrke samspill mellom barn fra andre land. Målet er å øke personalets kompetanse ved å tilrettelegge for et godt språkmiljø og veilede inn i norsk kultur
- Vi vil ha søskenmoderasjon i barnehagene, og i tillegg innføre søskenmoderasjon i SFO, samt mellom barnehage og SFO.

6.2 Grunnskole

Skolen skal bidra til at elevene får en personlig utvikling og dannelse som gjør dem til trygge, aktive, sosiale og ansvarsbevisste borgere. På skolen kan eleven skaffe seg allmennfaglig kompetanse, praktisk kompetanse og dannelse, som igjen gir grunnlag for å bli sosiale, aktive og ansvarlige deltakere i videre studier, samfunns- og arbeidsliv. Målet er god forberedelse til å leve et trygt og verdig liv.

Vår politikk:

- Vi vil ha et skolesystem som sikrer god kompetanse og gir elevene mulighet til å utvikle egne sterke sider
- Vi mener staten må forplikte seg til å dekke inn kostnaden kommunene har fått med lærernormen
- Vi er enig i dagens politikk, med nulltoleranse for mobbing
- Vi vil ha økt satsning for å forebygge mobbing (mobbeombud) og med dette øremerke midler til kommunene
- Vi mener mobbing og konflikthåndtering bør tas opp som eget fag i skolen
- Vi vil etablere prøveordning med leksefri heldagsskole i flere kommuner (f.eks 50 kommuner)
- Vi ønsker at det skal være opp til kommunen selv om alle barn skal få et gratis måltid mat i skoletiden. Det blir ikke statlig finansiert

- Vi vil at «skoleeier» skal ha et tydelig ansvar for å følge opp hver enkelt skoles arbeid med det psykososiale miljøet
- Kunnskap om digitale medier er ferskvare. Skoleledere og lærere bør oppdateres i bruk av sosiale medier.
- Fysiske forhold ved skolen påvirker både trivselen og læringsutbyttet til elevene, og elevene har krav på et godt innemiljø. Vi mener at staten må bidra økonomisk så fylkene og kommunene kan klare å rehabilitere og bygge gode skolebygg.
- Vi mener private ideelle skoler skal kunne få statstilskudd så lenge de følger norsk lov og norsk opplæringsplan. Private ideelle skoler bidrar til et større mangfold i det norske skole- og utdanningstilbudet, noe som gjør at flere elever (og studenter) finner et skoleløp som passer for dem.
- Vi vil styrke tilretteleggingen for at barn med spesielle behov får mer personlig oppfølging av lærer/ekstralærer.
- Vi ønsker et skolesystem som sikrer god kompetanse og gir elevene mulighet til å utvikle egne sterke sider
- Vi vil ha flere lærere i skolen med spesialkompetanse
- Vi mener det er viktig å fokusere på skolens kjerneoppgaver
- Vi ønsker at all undervisning i skolen skal være balansert, basert på forskning, og ikke påvirket av politiske synspunkter
- Vi vil at staten skal forplikte seg til å dekke kostnaden kommunene har fått med lærernormen
- Vi vil styrke skolehelsetjenesten, spesielt den psykiske helsetjenesten
- Vi mener det er viktig å videreutvikle, og legge til rette for det tette samarbeidet med hjemmet.
- Vi vil innføre et nytt, praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som valgfag i ungdomsskolen

6.3 Videregående skole

FNB er opptatt av at verdier, yrkesetikk og dannelse skal innarbeides som en naturlig del av kunnskapsformidlingen innenfor alle fag i både grunnskole og videregående skole. Dette vil lette elevens videre sosiale liv og arbeidsliv.

Vår politikk:

- Vi vil beholde ordningen med fritt skolevalg
- Vi vil styrke det psykiske helsetilbudet, gjerne med egne timer for dette
- Vi ønsker å innføre praksisrelaterte studieretninger i videregående skole med teori tilpasset studieretningen
- Vi vil desentralisere pedagogisk-psykologiske tjenester og rådgivningstilbud etter nærhetsprinsippet
- Vi vil sette inn ressurser på å forebygge rekruttering av kriminelle og narkomane ved grunnskoler og videregående skoler.
- Vi skal jobbe for at færrest mulig dropper ut av videregående skole, blant annet ved å forbedre rådgivningstjenesten

6.4 Yrkesfag

Norge trenger flere dyktige fagarbeidere. Vi vil styrke de yrkesfaglige utdanningene og stimulere flere til å ta yrkesfaglig utdanning.

Yrkesfagelever som veksler mellom skole og praksis er mer motiverte og lærer mer. Vi trenger flere gode fagarbeidere i fremtiden. Da må vi ha utdanningsløp som motiverer flere til å gjennomføre, og utdanningsløp som næringslivet støtter opp om.

Vår politikk:

- Vi vil gi yrkesfagelever rett til påbygg etter ferdig fagbrev. Dette gjør veien fra yrkesfag til høyere utdanning enklere.
- Vi vil styrke yrkesfagopplæringen slik at flere ønsker å ta fagutdanning.
- Vi vil etablere yrkesfaglige linjer med økt fokus på selve yrkesfaget og mindre på de akademiske.
- Vi vil legge til rette for mer samarbeid og utveksling mellom skole og næringsliv
- Vi vil videre jobbe for en kraftig utvidelse av ordningen med hospitering i bedrift for yrkesfaglærere.

6.5 Høyere utdanning

Kunnskapsnasjonen Norge har et stort behov for personer med høy faglig kompetanse. Kunnskapsdepartementet har det øverste ansvar for statlige utdanningsinstitusjoner, studentvelferd og studiefinansiering.

I Lov om universiteter- og høyskoler er de overordnede nasjonale målsetningene for universitets- og høyskolesektoren nedfelt. I formålsparagrafen (§ 1–1) gis det uttrykk for at universiteter og høyskoler skal:

- a) tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå,
- b) utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå, og
- c) formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

Vår politikk:

- Vi ønsker å sikre at alle som ønsker det og er kvalifisert skal få mulighet til høyere utdanning uavhengig av sosial bakgrunn.

- Vi ønsker å sikre at utdanning er gratis og at flest mulig skal få tilbud om studentboliger til akseptable priser
- Vi ønsker studentrabatt uavhengig av alder, men det vil kreve studentbevis
- Vi ønsker å jobbe for å fjerne monopolbestemmelsene i gradsforskriften, slik at det på den måten åpnes opp for at studier, f.eks. medisin, psykologi, rettsvitenskap og veterinærstudier ikke kun tilbys på et svært begrenset antall universiteter.

6.6 Forskning og innovasjon

Forsknings- og innovasjonspolitikken har de seneste tiårene fått en stadig mer fremtredende rolle i mange lands nasjonale politikk. Utviklingen er stimulert av en kollektiv forestilling om at nasjonal konkurransevne og velstand - med overgangen fra industrisamfunn til kunnskapsøkonomi – i høy grad er betinget av et velutbygget og effektivt forsknings- og innovasjonssystem. Velfungerende innovasjonssystem inneholder frontforskning og klare forbindelseskanaler mellom kunnskap og innovasjon i næringslivet.

Tidligere var forskningspolitikk og innovasjonspolitik separate domener. De er nå langt mer sammenvevde, og sentralt plassert i nasjonal politikk, tett koblet til vekstpolitikk og generell økonomisk politikk.

FNB vil legge meget stor vekt på forskning og kunnskap, både som egne politiske mål og som grunnlag for politikken på andre områder. Vi vil ha et stort løft i forskningsinnsatsen. Dagens forskning og høyere utdanning legger mye av grunnlaget for velferd og verdiskapning. Grunnforskningen er et felles gode av stor betydning for samfunnet og det skal settes inn tilstrekkelige ressurser. Forskningen skal være fri og uavhengig. De offentlige bevilgningene må være langsiktige og forutsigbare for å skape forskning som er konkurransedyktig og har høy kvalitet.

Skal ny kunnskap innfri sitt potensial for å kvalifisere forsknings- og innovasjonspolitiske beslutninger, så må kunnskapsgrunnlaget stilles til rådighet for beslutningstagerne.

Vår politikk:

- Vi vil styrke ordninger som bidrar til tettere bånd mellom næringslivet og forskningsinstitusjoner og styrke kompetanseoppbygging innad i norske bedrifter
- Vi vil ha økte bevilgninger til FoU (forskning og utviklings samarbeid)
- Vi vil at all grunnforskning skal finansieres av det offentlige
- Vi ønsker at tildeling av forskningsmidler skal baseres på resultater og prosjektevaluering. Dette betyr at prinsippet om at søkerens faglige kvalifikasjoner og kvaliteten til oppnådde resultater skal vurderes på et bredere grunnlag og vektlegges mer
- Vi vil forenkle byråkratiet rundt søknadsprosessen til forskningsmidler
- Vi mener at dialog og læring er viktig og vil derfor styrke brukerinvolvering. Dette vil være sentralt for å sikre absorbering av forskningsinnsikt
- Vi vil styrke og verne om norsk havbruk, skipsfart og offshorenæringene, fordi dette representerer kompetanse for Norge som ligger godt foran det mange andre land kan utvikle

- Vi ønsker å styrke forskningen innen atomenergi, landbasert havbruk, kostnadseffektiv kollektivtransport og bedre returordninger for plastavfall
- Vi vil at Norge satser på kjernekraftforskning basert på bl.a. thorium som Norge har store forekomster av. Vi mener at dette kan ha mulighet til å bli et nytt industrieventyr
- Vi vil på generelt grunnlag støtte forskning og utvikling på nye typer energi
- Vi vil støtte forskning på energieffektivisering
- Vi vil i prinsippet støtte all forskning, men vil legge vekt på etikk i forskningen.

6.7 Gen- og bioteknologi

Bioteknologi er samlebetegnelse på virksomheter og teknologi der man bruker mikroorganismer, planter eller dyr til å framstille produkter.

Gen er en del av arvestoffet (DNA) som inneholder informasjon om hvordan et bestemt protein (eller et aktivt RNA-molekyl) skal bygges opp og uttrykkes

Læren om genes funksjoner, genetisk arv og genetisk variasjon mellom individer og ulike art.

I dag lever mennesker lenger og har bedre liv takket være utviklingen innenfor gen- og bioteknologi. FNB mener at bio- og genteknologien må møtes med en holdning om at alle mennesker har rett til liv, uavhengig av utviklingsmuligheter og evner. Lovverket må ivareta de positive mulighetene som ligger innenfor feltet, samtidig som det vurderes å sette grenser for hva som er etisk, medisinsk og ressursmessig akseptabelt.

Vår politikk:

- Vi mener at så lenge det er medisinsk og etisk forsvarlig, bør Norge være et foregangsland innenfor forskning og utvikling av gen- og bioteknologi
- Vi vil styrke forskningen på gen og bioteknologi

7 Helse, omsorg og velferd

Det er et offentlig ansvar at alle får tilgang til nødvendige helse- og omsorgstjenester. Vi vil sikre verdige liv til alle.

Staten skal sørge for at det offentlige helsetilbudet har god nok faglig kvalitet og kapasitet til å forebygge og / eller behandle de skader og sykdomsutbrudd enkeltindividet blir utsatt for. Samtlige forebyggende tilbud, adekvat behandlingstilbud, rehabilitering, habilitering og oppfølging må fungere på best mulig måte.

FNB mener det er naturlig at menneskers sosiale behov best ivaretas av nære relasjoner. Vi vil gi familiene og sivilsamfunnet større økonomisk frihet til å utføre omsorgsoppgaver når en nær relasjon rammes av sykdom eller tungt misbruk.

Vår politikk:

- Vi vil ha fritt bruker- og sykehusvalg
- Vi ønsker større grad av pasient- og brukermedvirkning
- Vi ønsker å legge bedre til rette for å velge private helsetjenester
- Vi vil øke kapasiteten i helsevesenet og ha en mer utstrakt bruk av heltidsstillinger
- Vi vil satse på lokale fødeklinikker og kort avstand til et lokalt sykehusstilbud
- Vi vil sørge for næringsrik og god mat på alders- og sykehjem
- Vi ønsker å styrke ordningen med omsorgslønn
- Vi ønsker å styrke og utvide brukerstyrt personlig assistanse (BPA-ordningen) og gi flere rett til å få sine behov for hjelp dekket gjennom denne ordningen
- Vi vil tilbakeføre AAP uten karenstid. Personer skal bli avklart til arbeid eller ufør
- Vi ønsker å øke rettssikkerheten til grupper som er avhengige av eller i kontakt med det offentlige grunnet helsemessige eller sosiale forhold
- Vi ønsker å arbeide for større åpenhet og forståelse i samfunnet rundt rus og psykiske lidelser
- Vi ønsker å rette søkelys på bedre oppfølging i psykiatrien og rusbehandlingen, og arbeide for et bedre ettervern
- Vi ønsker å ha gode lavterskeltilbud der mennesker med psykiske utfordringer kan få hjelp til livsmestring og et sosialt nettverk
- Vi ønsker å sikre raskere hjelp og ha en nullvisjon for selvmord blant barn og unge
- Vi vil sikre at sårbare barn og unge blir fanget opp og raskt får hjelp gjennom skolen
- Vi ønsker å gi tilskudd til bedrifter som gir funksjonshemmede arbeid
- Vi vil bedre levekårene og omsorgssituasjonen for yngre demente
- Vi vil maksimere sikkerhet på databaser med sensitive personopplysninger
- Vi vil utvide ordningen med pasientkoordinator til å gjelde flere pasientgrupper
- Vi vil evaluere samhandlingsreformen for å bedre ansvarsforholdet mellom stat og kommune
- Vi ønsker at egenandelene skal holdes på et moderat nivå
- Vi vil være pådrivere for at sykehusene overholder tidsfrister for behandling
- Vi vil evaluere fastlegeordningen med sikte på å styrke pasientbehandling
- Vi vil innskjerpe fastlegens taushetsplikt slik at pasienter kan føle seg trygge når de søker hjelp
- Vi vil ta i bruk bedre digitale løsninger for samhandling imellom kommune, fylke og stat
- Vi vil ha krav til formell kompetanse for fast ansatte ufaglærte innen rimelig tid
- Vi vil forbedre dagens støtteordning til folkehelsearbeid, frisklivsentral, lavterskel treningstilbud, tiltak i

regi av andre interesse og brukerorganisasjoner etc.

- Vi vil utrede alternativer til dagens ordning med bestiller-/utførermodellen
- Vi vil ha mindre byråkrati og administrasjon i helsevesenet og omsorgstjenesten
- Vi vil bekjempe ensomhet. Vi mener vi bør ha en oppsøkende tjeneste for eldre, men også andre grupper. Vi vil styrke kommunens ansvar for involvering i tilbud som finnes innen idrett, kultur etc.
- Vi vil styrke brukerrettet pleie- og omsorgstjenester og effektivisere administrasjonen
- Vi vil finne gode digitaliseringsløsninger for at flere skal få bo hjemme lengst mulig
- Vi ønsker å jobbe for smarte hjemløsninger der det er mulig og på brukerens premisser
- Vi mener CBD må kunne benyttes i legemiddelvære til behandling og lindring av sykdom
- Vi vil fjerne momstillegget som kom på alternativ behandling 01.01.2021. Bl.a på kosmetisk kirurgi, kosmetiske behandlinger, homeopater, naprapater, osteopater, akupunktører, helse terapeuter, gestaltterapeuter, etc

7.1 Familie og barn

Barnefamilier er en viktig ressurs. Vi må sørge for at de får en god hverdag og har nok tid til samvær med egne barn.

Alle barn har rett på gode og trygge oppvekstvilkår. Det er et stort samfunnsansvar som FNB tar på største alvor.

Vi ser at dagens barn og unge vokser opp i et mer mangfoldig samfunn enn tidligere. Familier er forskjellige på mange måter og kan være ulikt sammensatt, ha ulike behov og utfordringer, og kan ha ulike livsstil og ulike verdier.

Uavhengig av hvilken familie barn vokser opp i, er det viktig at barn opplever at hjemmet er et trygt sted å være.

Barn og ungdom skal sikres gode og trygge oppvekst- og levekår. Alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. FNB setter FN's barnekonvensjon først og vil jobbe for at alle barn blir gitt de samme grunnleggende rettigheter, uansett hvem de er og hvor de bor.

Vår politikk:

- Vi mener at familier må ha rom for å utfolde seg og leve et aktivt liv, også der privatbilen er en forutsetning for dette
- Vi vil legge til rette for utvikling av attraktive, trygge og rimelige bomiljø for barnefamilier
- Vi mener at felles omsorg/likeverdig foreldreskap skal være hovedprinsipp i barneloven når samlivsbrudd inntreffer
- Vi vil legge til rette for trygge skoleveier og trygg tilkomst til barnehager
- Vi ønsker å innføre behovsprøvd barnetrygd for samlet familieinntekt på over 1,2 millioner kroner
- Vi ønsker at barnetrygden skal holdes utenfor sosialhjelpen
- Vi ønsker å fjerne kontantstøtten og overføre disse pengene til å redusere priser på barnehage og SFO

- Vi ønsker at barn i skolepliktig alder skal få støtte til briller og linser
- Vi mener kontantstøtte bør være forbeholdt barn med bostedsadresse i Norge.
- Vi mener barns rettigheter skal vernes om og respekteres. I konfliktfylte skilsmisssaker skal barnets beste veie tyngst. Vi vil sikre barnets rett til samvær med begge foreldrene.
- Vi ønsker at arbeidsgivere skal legge til rette for fleksibilitet på arbeidsplassen slik at foreldre som ønsker å jobbe mindre når barna er små får en mulighet til dette
- Vi vil jobbe for å etablere en bedre oppfølging for mobbeoffer, mobbere og pårørende
- Vi vil forebygge og satse på bedre rehabilitering av barn med psykiske lidelser
- Vi vil styrke innsatsen i kampen mot selvmord ved for eksempel å iverksette rutiner og tiltak for å redusere dette
- Vi vil ha fokus på holdningsskapende arbeid mot selvmord, vold og overgrep
- Vi vil styrke barnevernet. Det er svært viktig at barn og unge får gode oppvekstkår. Vi vil kvalitetsutvikle tjenestene og utvikle kompetanse for de ansatte
- Vi vil styrke samhandlingen mellom barneverntjenesten, helsetjenesten og familien
- Vi vil ha en nasjonal tillitsreform i barnevernet og jobbe for å bedre omdømmet til barnevernet

7.2 Barnevern

Barnevernet må stå sterkere og ha et bedre samarbeid med hjem, skole, helseinstitusjon og rettsvesen. Barnevernet bør ha større handlingskraft i å ta barn vekk fra foreldre i psykisk ubalanse eller i skadelige miljøer. Barnevernets ansatte må også ha bedre sikkerhet mot represalier fra foreldre eller deres familiemedlemmer og ha god tilrettelegging for å sørge for barnas beste.

Barnas og familienes rettsikkerhet må styrkes. Dette gjøres ved å stille strengere krav til kompetanse innen barnevernet.

FNB er meget bekymret for den omtalen barnevernet har fått i de senere årene. Vi ønsker et nytt og bedre barnevern som tar bedre vare på rettsikkerheten til både foreldre og barn.

Vår politikk:

- Vi vil styrke familievern og barnevern med høy kompetanse i forbindelse med rådgivning og ved eventuell omsorgsovertakelse. Det må åpnes for systematisk samarbeid mellom de relevante etatene om alvorlige klientforhold som kan føre til inngrep i den enkeltes frihet.
- Vi vil styrke barnevernet. Det er svært viktig at barn og unge får gode oppvekstkår. Vi vil kvalitetsutvikle tjenestene og utvikle kompetanse for de ansatte
- Vi mener at barnet skal delta og ha innflytelse på det som angår de selv
- Vi vil ha bedre etter og videre utdanning for de som jobber i barnevernet
- Vi vil ha mer søkelys på å hjelpe familien som helhet og ikke hvert familiemedlem hver for seg
- Vi vil bygge opp støtte- og veiledningsorganer som med hjemmel i relevant lovverk, kan gripe inn i krisesituasjoner for å verne barn mot omsorgssvikt, overgrep og mishandling
- Vi vil sikre barnehjemsbarn som trenger det et godt ettervern

- Vi vil styrke barnevernets kompetanse for å bedre barnas og familienes trygghet og rettssikkerhet

7.3 Stønader, statlige ytelser og pensjon

Formålet med sosiale ytelser skal være å gi den enkelte ressurser i en begrenset periode til igjen å kunne ta hånd om sitt eget liv.

Arbeidsmarkedstiltak skal understøtte hovedmålet i arbeidsmarkedspolitikken som er høy sysselsetting, lav ledighet og et inkluderende arbeidsliv. Derfor ønsker vi flere arbeidsplasser, tiltaksplasser og arbeidsrettede tiltak.

God eldreomsorg, rettferdige pensjoner og fleksible ordninger for eldre arbeidstakere burde være selvfølgeheter i dagens Norge.

FNB vil være et naturlig valg for pensjonister og trygdede.

FNB vil ta opp kampen for at finansiering av pensjonistenes og trygdedes rettigheter skal ha første prioritet, og vi kommer ikke til å godta at disse rettighetene blir en salderingspost i budsjettforhandlinger.

Pensjonsreformen har medført at pensjonistene har tapt kjøpekraft i mange år. Dess lenger en person lever dess mindre har personen til rådighet økonomisk. Derfor må vi tilbake til utgangspunktet og vi kan ikke godta en videreføring med tapt kjøpekraft som har hatt veldig uheldige utslag for våre alderspensjonister.

Vår politikk:

- Vi vil at reduksjonen i pensjoner som følge av 0.75 formelen skal rettes snarest mulig. Pensjonene reguleres tilsvarende generell lønnsutvikling i offentlig sektor tilbake fra 2015
- Vi vil kompensere det pensjonistene har tapt som følge av nye beregningsregler ved trygdeoppgjøret
- Vi ønsker at generell pensjonsalder holdes på dagens 67 år og med fleksibilitet ned mot 62 år, samt med stillingsvern opp til 72 år der det er relevant. Enhver endring her skal komme pensjonistene til gode
- Vi ønsker sykelønn for alderspensjonister i jobb, det må også gjelde for de som ønsker/kan få jobb til 72 år
- Vi vil at pensjonister og uføre må sikres samme årlige prosentvise lønnsvekst som yrkesaktive
- Vi ønsker et sterkere rettsvern mot aldersdiskriminering
- Vi vil beholde etterlattepensjonen slik den er i dag
- Vi vil at alle offentlige stønader automatisk skal indeksreguleres
- Vi vil at samordning av pensjon for ektefeller og samboere må fjernes
- Vi vil at pensjonistene skal ha forhandlingsrett som i 2011
- Vi vil beholde etterlattepensjonen slik den er i dag
- Vi vil ha økt bemanningsnorm i helseinstitusjonene
- Vi vil heve minstepensjon til over EUs fattigdomsgrense
- Vi vil at pensjonister og trygdede skal ha de samme skattereglene som gjelder skattefrie måneder, som

andre yrkestagere

- Vi vil ha fri rettshjelp for alle pensjonister og trygdede med en årsinntekt lik kr 350 000 kroner og mindre
- Vi vil at ansatte i offentlig sektor skal ha samme rett til å motta lønn for arbeid i tillegg til pensjon som i privat sektor, uten at pensjonen skal bli avkortet
- Vi vil at samordning mellom tjenestepensjon og folketrygd fjernes. Reglene for pensjonister født før 1954 vurderes på nytt i en ny pensjonsreform
- Vi vil at kildeskatt skal reduseres på pensjons- og trygdeinntekter
- Vi er imot avkortning av trygd og vil at Lov om folketrygd av 2010 skal gjeninnføres. Implementering av ny trygde lov lik den fra 2010 vil innebære at følgende reduserte trygderettigheter blir tilbakeført:
 1. Reduksjon av dagpenger
 2. Reduksjon av uføretrygden
 3. Reduksjon av etterlattepensjon
 4. Reduksjon av arbeidsavklaringspenger
 5. Reduksjon av sluttvederlag
 6. Reduksjon av egenandel for fysioterapi for kroniske sykdommer
 7. Reduksjon av bostøtte
 8. Reduksjon av barnetillegget for uføre
 9. Reduksjon i støtten til gluten allergikere og andre sykdomstilfeller
 10. Reduksjon på støtten til bilordninger for funksjonshemmede
- Vi vil beholde tillegg for ung ufør. Disse har hittil fått et tillegg som skulle dekke opp for at de ikke kan opptjene seg pensjonsrettigheter slik andre kan
- Vi vil ha gratis parkering til de som besøker innlagte på sykehuset, til syke som skal til legekonsultasjon og for innlagte ved sykehuset. Vi mener dette bør være statens ansvar
- Vi vil fjerne reduksjonen for gifte og samboer for trygdede og uføre.
- Vi vil at tannlegebehandling for trygdede på lik linje med andre helsetjenester skal falle innunder egenandelsordningen
- Vi vil fjerne moms på reseptbelagte medisiner
- Vi vil øke og utvide Personlig bruker basert assistent - BPA ordningen
- Vi vil sikre gode og forutsigbare sykkelønsordninger og pensjonsordninger for alle
- Vi vil at ingen i Norge skal ha lavere inntekt enn definert fattigdomsgrense. Dette gjelder også alle trygdede
- Vi mener alle politikere og ledere i offentlig sektor skal ha samme pensjonsordning, reise- og andre vederlagsordninger på linje med alle andre offentlig ansatte. som er finansiert av fellesskapet
- Vi mener at barnetrygden bør være behovsprøvd

7.4 AAP

FNB krever at kutt i AAP reverseres, at makstiden for AAP utvides slik at vi sikrer de som blir syke og uføre en avbruddsfri inntektssikring fra folketrygden inntil endelig avklaring mot arbeid eller uføreytelser. Økonomiske problemer er sykdomsfosterkende og gir både dårligere liv og helse.

Vår politikk:

- Vi vil at kuttene i AAP reverseres og av reglene som fungerte under loven for Folketrygd av 2016

gjeninnføres

- Vi vil at makstiden for AAP bør utvides slik at vi sikrer de som blir syke og uføre en avbruddsfri inntektssikring fra folketrygden inntil de er endelig avklart mot arbeid eller uføreytelser
- Vi vil ikke ha karenstid før utbetaling av ytelser iverksettes
- Vi vil at behandlende leges medisinske vurderinger skal veie tyngre enn ekstern spesialist som aldri har møtt pasienten i APP-sammenheng.
- Vi ønsker at behandlingstiden i NAV skal ned i alle saker; AAP, uføre, pleiepenger, etc.
- Vi vil at NAV skal ha rutiner og ressurser til rask avklaring og nødvendig oppfølging
- Vi vil at arbeidsrettede tiltak skal være tilpasset den enkeltes behov, muligheter og funksjonsnivå
- Vi mener NAV bør ha plikt til å følge opp dem som er syke slik at sykepengerettigheter sikres

7.5 Psykisk helse

Psykiske helseproblemer må likestilles med somatisk sykdom.

FNB mener vi må styrke arbeidet for bedre psykisk helse.

Mange med psykiske lidelser har også andre helseutfordringer og psykisk syke har klart lavere levealder enn gjennomsnittsbefolkningen. Det er også viktig å ha søkelys på pasientens helhetlige livssituasjon. Bolig, arbeid og sosialt nettverk er viktig for både fysisk og psykisk helse. FNB vil arbeide for at det skal bli lettere for den enkelte å få hjelp også på disse områdene.

Vår politikk:

- Vi vil ruste samfunnet og pasientene med virkemidler for tidlig psykisk helsehjelp
- Vi vil sikre at pasienter med psykiske utfordringer får god helsehjelp
- Vi vil at vektlegging av behandling skal styres av behov, ikke av diagnoser
- Vi vil at tvang i hovedsak kun benyttes mot pasienter der de er til skade for seg selv eller andre
- Vi vil bedre tilbudet til pasienter innlagt på tvang
- Vi arbeider for å ivareta psykisk syke sine rettigheter på en enklere måte. Disse pasientene klarer ofte ikke selv å finne frem i byråkratiet. Her må pasientene kunne gi tilbakemeldinger til f.eks. en avdeling ukentlig, slik at feil bruk av tvang kan oppheves øyeblikkelig
- Vi vil ha gode lavterskeltilbud der mennesker med psykiske utfordringer og rusproblemer kan få hjelp til livsmestring og et sosialt nettverk
- Vi vil at diagnoser skal brukes med stor forsiktighet når det gjelder barn og unge på grunn av de uheldige konsekvensene en diagnose kan føre til senere i livet
- Vi vil arbeide for større åpenhet og forståelse i samfunnet rundt psykiske lidelser
- Vi vil sørge for at vi har et bedre psykisk helsetilbud, spesielt for unge. _Det er alt for lang ventetid i dag
- Vi vil hindre at pasienter som sliter med både rusavhengighet og psykiske lidelser faller mellom to stoler. Rusavhengighet henger ofte sammen med psykiske lidelser og det må utvikles flere helhetlige behandlingstilbud
- Vi mener dersom pasienter må hentes av politiet bør det som hovedregel være helsepersonell til stede
- Vi vil sikre umiddelbar tilgang på psykisk helsehjelp for mennesker i livskrise
- Vi vil sikre at pårørende som påtar seg hjemmeomsorg for personer med psykiske helseproblemer får økonomisk støtte og veiledning

- Vi vil at barn med psykisk syke foreldre må sikres hjelp og støtte i hjelpeapparatet
- Vi mener at pårørende må få langt bedre beskyttelse dersom den syke utgjør en fare for dem

7.6 Rus og rehabilitering

FNB vil ta rusproblematikken på alvor. Vi vil styrke arbeidet i rusomsorgen, blant annet ved økt helsepersonell i skolen og et tett samarbeid med hjem og politi. Kapasiteten i rusomsorgen bør økes betraktelig slik at vi også kan fange opp lettere rusmisbrukere.

Behandling av rusmisbrukere skal selvfølgelig styres av fagpersonell. Faglige vurderinger skal vektlegges i politiske vedtak.

Vi vil styrke SLT-ordningen eller tilsvarende i kommunene. Denne ordningen er samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid.

Vår politikk:

- Vi mener tvangsinnleggelse av mennesker, sterkt påvirket av rus kan benyttes når de er til fare for seg selv og andre. Dette skal etterfølges av et godt ettervern
- Vi vil øke innsatsen mot rus, narkotika og doping
- Vi vil forbedre ettervernet av rusavhengige. Dette er det viktigste vi kan bidra med for å få rusavhengige tilbake til et «normalt» liv
- Vi vil styrke tilretteleggingen for gode overgangsprosesser, som ettervern over i halvveishus med mer
- Vi vil skape flere trygge rusfrie arenaer og etablere flere medikamentfrie tilbud, samt gode rammer for brukervedvirkning, oppfølging og veiledning
- Vi vil tilpasse substitusjonsbehandling med gode mål om progresjon som vil bidra til økt livskvalitet for tyngre rusmisbrukere
- Vi mener forskjellen på behandling og skadereuserende tiltak må defineres. Behandling bør i de fleste tilfeller ha et mål om rusfrihet eller økt livskvalitet
- Vi vil ha en helhetlig plan i rusbehandlingen. Planen bør være nedtrapping for så å ende opp som rusfri. Dette bør ligge i LAR (legemiddel assistert rehabilitering)
- Vi er imot avkriminalisering av bruk og besittelse av hasj og marihuana fordi vi er bekymret for de signaler det vil sende ut ungdommen
- Vi vil ikke legalisere brukerdoser. Forbud mot bruk er viktig for å begrense bruken av narkotika
- Vi ønsker å styrke rusbehandlingen i fengslene

7.7 Spesialisthelsetjenesten

Staten har det overordnede ansvar for spesialisthelsetjenesten. Den er delt inn i fire helseregioner som har ansvaret for å sikre befolkningen i regionen tilgang til nødvendige spesialisthelsetjenester. Spesialisthelsetjenesten omfatter sykehus, distriktspsykiatriske sentre, opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner, institusjoner for tverrfaglig spesialisert rusbehandling, prehospitaltjenester, privatpraktiserende spesialister og laboratorie- og røntgenvirksomhet.

Vår politikk:

- Vi vil forbedre samordningen mellom spesialisthelsetjenesten, leger og offentlige institusjoner
- Vi vil arbeide for opprettholdelse og videreutvikling av den private spesialhelsetjenesten

7.8 Funksjonshemmede

I løpet av livet vil mange oppleve midlertidig svekkelse med funksjonsnedsettelse. Mange lever med permanent funksjonsnedsettelse. Dette kan være både fysiske, psykiske og sosiale funksjonsevner. FNB vil støtte opp om universell utforming på alle områder og fjerne andre barrierer for funksjonshemmende som hindrer aktivitet og deltakelse i samfunnet.

Vår politikk:

- Vi vil legge til rette for funksjonshemmede mennesker sin vei inn i arbeidslivet
- Vi mener rehabilitering og habilitering skal være rettighetsfestet for personer som av en eller annen grunn får nedsatt arbeidsevne eller funksjonshemming
- Vi mener bedrifter som tar funksjonshemmede i arbeid Bær få statlige tilskudd
- Vi vil styrke samarbeidet mellom attførings- og vekstbedriftene og det ordinære arbeidslivet. Det må legges til rette for at flere aktører kan godkjennes og tilby arbeidsmarkedstiltak. Samtidig må tiltaksstrukturen forenkles og avbyråkratiseres
- Vi vil ha et bedre vern for tegnspråkmiljø og undervisning på tegnspråk for hørselshemmede elever
- Vi vil at funksjonshemmede skal ha samme rettigheter som andre og må gis nødvendig faglig og økonomisk støtte for å kunne få best mulig levekår og livskvalitet. Dette inkluderer ombygging av bolig og installering av nødvendig utstyr
- Vi vil gi støtte til for eksempel «Gappen» som er avstanden mellom holdeplass og kollektivtransport. De bevegelseshemmede ønsker seg enn app, som forteller hvilke holdeplasser og når kollektivtransport stiller med kjøretøy, som fjerner tidsgapet.

7.9 Eldre

FNB vil ha en verdig og valgfri eldreomsorg der den enkelte selv skal bestemme over sitt eget liv. Det er ikke hvem som yter tjenestene som er viktig, men at mottakerne er fornøyde med det tilbudet de selv velger.

Innbyggerne har krav på å få nødvendige helsetjenester når behovet oppstår.

FNB vil arbeide for at ansvar, respekt, verdighet og rettferdighet legges til grunn når det gjelder saker som angår eldre mennesker, både friske og syke.

Vår politikk:

- Vi ser med bekymring på at enkelte kommuner fjerner parkeringsplasser rundt eldresentre slik at brukerne får færre besøk av familie og venner. Vi vil stille krav om tilstrekkelig antall parkeringsplasser

RETTFERDIGHET | INNOVASJON | NYTENKING | FORNUFT | LIKHET | LIVSKVALITET | DEMOKRATI

ved alle eldresentre.

- Vi vil sette fokus på etablering av telefonkontakt, besøksordninger og andre frivillige tilbud for hjemmeboende eldre slik at faren for isolasjon, ensomhet og sykdomsutvikling reduseres
- Vi vil styrke eldre sin mulighet til å benytte subsidierte taxireiser. De eldre skal få et taxitilbud som de føler seg trygge med og som dekker deres transportbehov på en måte de finner tilfredsstillende
- Vi ser med bekymring på at kommuner reduserer standarden på maten eldre tilbys til et minimum for å spare penger. Maten på eldresentre bør kontrolleres jevnlig av personer med kokkefaglig kompetanse. Hovedregel skal være at maten lages lokalt på det enkelte sykehjem
- Vi respekterer de eldre sin rett til selv å bestemme om de skal være vegetarianere eller ikke. Ingen eldre skal tvinges til å spise vegetarmat. Slik mat skal kun serveres til de eldre som selv har uttrykt ønske om det.
- Vi respekterer de eldre sin rett til selv å velge bosted og dersom de ønsker det skal de eldre kunne bo hjemme så lenge som mulig
- Vi vil medvirke til at eldre mennesker som er utenfor arbeidsmarkedet får muligheter for sosial livsutfoldelse, aktivitet og deltakelse i organisert virksomhet
- Vi vil sikre kvalifisert medisinsk behandling, rehabilitering, pleie og omsorg for eldre mennesker med fysisk eller psykisk sykdom

7.10 Sykehuspolitikk

Hvert år er om lag 2 millioner nordmenn innom et sykehus. Mange venter uakseptabelt lenge på nødvendig helsehjelp.

Vi vil stoppe all nedleggelse og sammenslåing av sykehus inntil det er opprettet et godt utstyrt lokalt legevakttilbud, og at fødeavdelinger blir beholdt lokalt.

Spesielt våre nordlige fylker har f.eks. værutfordringer som hverken politikere eller økonomer kan rokke ved. De transportbegrensningene dette medfører må vi ta hensyn til. Fødsler i bil er stadig mer vanlig, med all tilleggsrisiko dette medfører. I tillegg bruker vi i dag enorme summer på frakt av pasienter over store avstander. Dette utgjør en betydelig merbelastning for syke mennesker. Derfor må lokalsykehusene bestå, styrkes og gjøres til attraktive arbeidsplasser for fagfolk over hele landet.

Foretaksreformen har ikke gitt bedre resultater, men bidratt til å demotivere helsearbeidere og forringe kvaliteten i tjenestene. Spesialisthelsetjenesten må bringes tilbake til politisk ledelse.

Regionale helsestyrer av valgte lokalpolitikere og helsefaglige ansatte bør opprettes. Disse må stå for den lokale styringen av sykehusene ut fra overordnede statlige planer. I stedet for fag-, pleie- og omsorgsbehov som styrende prinsipper for behandlingen, ble det med helseforetaksmodellen innført et tungt element av økonomi, altså lønnsomme og ikke-lønnsomme pasienter.

Omstilling i byråkratiet, store kutt i u hensiktsmessig målstyring og rapportering muliggjør også kutt i deler av helsebyråkratiet. Dette vil friggi store summer som skal overføres til pasientbehandling. Et slanket byråkrati som jobber tettere med fagfolkene for å øke kvaliteten og bedre tjenestene, vil bidra til bedre samarbeid og en bedre utvikling av tjenestene.

Vår politikk:

RETTFERDIGHET | INNOVASJON | NYTENKING | FORNUFT | LIKHET | LIVSKVALITET | DEMOKRATI

- Vi vil avvikle helseforetaksreformen og få sykehusene tilbake til offentlig forvaltning. Sykehusvesenet skal være nødvendig infrastruktur, ikke butikk
- Vi vil ha lokale fødeklinikker og lokal legevakt/ helsehus der det ikke er et sykehus i nærheten. Det er viktig at akutte situasjoner har den nødvendige helsehjelp så pasienten kan stabiliseres før en eventuell transport videre til et større medisinsk senter
- Vi vil beholde og styrke kompetansen generell kirurgi ved ankomst av pasienter på intensivbehandling
- Vi vil arbeide for å redusere unødig rapportering, skjemavelde og forenkle hverdagen i sykehusene
- Vi vil ha bedre oppgavedeling og samarbeid mellom sykehus, der sykehusene utnytter hverandres kompetanse og kapasitet ved å jobbe mer i nettverk og som team
- Vi vil legge ned Beslutningsforum
- Vi vil øke finansieringen til innkjøp av nye, virksomme behandlinger og medikamenter
- Vi vil at rammene om beslutningen om hvilke nye og godkjente medikamenter og behandlinger som skal benyttes i den norske helsetjenesten, skal foretas av de folkevalgte på Stortinget. De fagspesifikke avgjørelsene skal fagfolk ta, ikke politikere og byråkrater
- Vi vil ha slutt på den særnorske «ekstraforskningen» på medikamenter som allerede har fått internasjonal markedsføringsgodkjennelse
- Vi vil ha kortere kø for sykehusinnleggelse
- Vi vil at det til enhver tid skal være norsktalende pleiere på alders- og sykehjem

7.11 NAV

Ytelser fra folketrygden skal være en lovfestet rettighet, ikke en sosial ytelse som er avhengig av politiske prioriteringer og hvem som sitter med makten. Det kommer mange sårbare mennesker til NAV og det er derfor viktig at den som møter NAV-klienter i døren har en medmenneskelig holdning og ikke bare ser kroner og øre.

Vår politikk:

- Vi ønsker å omorganisere NAV med en desentralisert struktur hvor beslutninger tas av ansatte som kjenner sine brukere gjennom medvirkning
- Vi mener at NAV lokalt er blitt alt for generelt og vi vil ha ansatte med riktig kompetanse innenfor ulike fagfelt
- Vi vil omorganisere og forenkle NAV slik at brukernes rettigheter blir styrket og unødig byråkrati unngås
- Vi vil legge vekt på behandlende leges vurdering. Fokuset skal ligge på rettssikkerhet, brukermedvirkning, avbruddsfri inntektssikring og at alle saker må være godt opplyst før vedtak fattes av NAV
- Vi mener at ytelser som AAP og uføretrygd bør tilbake til NAV lokalt fordi der kjenner NAV brukeren og dens helseutfordringer
- Vi mener hovedfokuset til NAV bør være å få mennesker inn i arbeidslivet igjen
- Vi ønsker økt satsing og stimulering til sosialt entreprenørskap og prosjekter med arbeidstrening for unge sosialhjelpsmottakere, samt et tettere samarbeid mellom det offentlige og private for å løse de sosiale utfordringene
- Vi mener barn under 18 år som bor hjemme må få anledning til å ha egen inntekt inntil den skattemessige friinntektsgrensen uten at dette fører til avkortning av sosialhjelpen til foreldre. Det er viktig å motivere barn av sosialhjelpsmottakere til å søke mot arbeid istedenfor stønad
- Vi mener NAV må gjenreises som en tilgjengelig etat med åpningstider og arbeidsformer som er tilpasset brukeren
- Vi er kritiske til den voldsomme vektlegging av NPM (New public management) i forvaltningen både i NAV og på sykehus
- Vi mener at Husbankens sentrale krav til startlån skal gjelde i alle kommuner. Det betyr at kommunen selv ikke får bestemme hva de ønsker å prioritere

7.12 Fastlegeordningen

Fastlegeordningen er kommunenes ansvar for å ta hånd om nødvendig helsehjelp for innbyggerne.

Vår politikk:

- Vi vil sikre at vi har tilstrekkelig fastleger
- Vi vil evaluere fastlegeordningen med mål om å ta vekk oppgaver som tidligere lå i andre deler av helsevesenet, som for eksempel koordinering (f.eks. kreftkoordinator)
- Vi vil øke rekrutteringen til fastlegeordningen
- Vi vil begrense en del av kontroll- og sekretæroppdragene fastlegene har i dag
- Vi mener at nye fastleger må tilbys en tilbakekjøpsavtale, slik at flere leger våger å prøve seg som fastlege
- Vi vil innføre krav om at fastleger skal tilby e-konsultasjon til dem som har behov for det

7.13 Hjemmeomsorg

Mennesker med funksjonsnedsettelse, alvorlig sykdom, barn og eldre mottar, og vil også i fremtiden motta, mange av sine omsorgstjenester i hjemmet. Disse skal så langt som mulig få bli boende i sine egne hjem. Også pårørende, som bor sammen med pasienten, skal få ivaretatt sine behov for privatliv, fritid og avlastning.

En stor del av pleie og omsorg i samfunnet utføres av pårørende. Deres innsats sparer samfunnet for milliardutgifter. Å være pårørende er svært belastende for mange. I tillegg til bekymringene for en man er glad i, må også mange praktiske oppgaver løses. Alvorlig sykdom fører ofte til store omveltninger i pårørende sine liv.

Vår politikk:

- Vi vil styrke og utvide BPA-ordningen og gi flere rett til å velge å få sine behov for hjelp dekket gjennom denne ordningen
- Vi vil gjeninnføre den statlige finansieringen av BPA til brukere med stort hjelpebehov
- Vi vil innføre statlige retningslinjer for hva BPA kan brukes til
- Vi vil utvide retten til BPA slik at den gjelder så lenge pasienten lever
- Vi vil oppheve minimumsgrensen på 25 timer for at pasienten skal ha rett til BPA

7.14 Tannhelse

Tannhelsepolitikken er moden for fornyelse.

Sykdommer i munn, tenner og kjever bør likestilles med sykdommer ellers, på eller i kroppen. I praksis betyr dette at tannbehandlingen bringes inn under det norske trygdesystemet med betaling av en egenandel, og den egenandelen bør behovsprøves.

Vår politikk:

- FNB ønsker at tannbehandling skal inn under en behovsprøvd egenandelsordning

7.15 Voldsoffer

Vi mener det er statens og kommunens oppgave å gi sine innbyggere sikkerhet og trygghet. Stat og kommune skal forebygge og tilrettelegge slik at ingen kommer til skade. Der lykkes vi på ingen måte slik det er i dag.

Det i dag er ca. 700 mennesker på flukt i Norge fra voldsutøverer. Disse menneskene lever i konstant frykt for sitt liv og helse. Det er en enorm belastning som reduserer livskvaliteten og hindrer et normalt liv. Norge er et av få land i Europa som ikke har et eget støtteapparat for at volds ofre skal få etablert et nytt stabilt liv.

Voldsutøver skal erstatte de skader ofrene påføres. Det viser seg at de fleste voldsutøverer ikke har økonomi til å betale. Det er også vanskelig for volds ofre å søke om erstatning med legeerklæring som vil bli sendt til gjerningspersonen for godkjenning. Det betyr at gjerningsperson får sensitiv informasjon om volds ofre og vold kan oppstå igjen som følge av en slik søknad om erstatning.

Vår politikk:

- Vi ønsker at volds offererstatningsordningen ivaretas ved innføring av et volds offerfond som følge av Stortingsvedtaket i 1995, slik at ikke volds ofre må søke erstatning direkte fra voldsutøver
- Vi vil styrke volds ofre sin rett til å fremme sin sak i rettssystemet, uten kostnader
- Vi vil støtte en handlingsplan mot vold i nære relasjoner

7.16 Abort, assistert befruktning, surrogati

FNB ønsker å legge til rette for at flest mulig skal få mulighet til å få barn. Derfor ønsker vi å oppheve flere av begrensningene som finnes i dag.

Vår politikk:

- Vi ønsker å oppheve det nasjonale forbudet mot surrogati
- Vi vil styrke tilbudet om assistert befruktning til barnløse
- Vi ønsker å åpne for eggdonasjon og embryodonasjon i Norge
- Vi vil at gravide skal få tilbud om tidlig ultralyd fordi dette kan avdekke eventuelle komplikasjoner i svangerskapet, og gi både mor og barn et bedre helsetilbud og en tryggere graviditet.

8 Kultur, idrett og frivillighet

8.1 Kultur

Kulturpolitikk skal bidra til å styrke et mangfoldig kulturliv. Den skal også verne om og vedlikeholde eksisterende kulturuttrykk, samtidig som det må gi plass og rom til videre utvikling. FNB ønsker et levende kulturliv, med minst mulig politisk styring. Mange mennesker relaterer sine kulturopplevelser til sin livskvalitet.

Kultur og idrett kan være et av de viktigste virkemidlene for å bidra til god integrering.

Vår politikk:

- Vi vil at offentlig kulturstøtte ikke skal brukes til å fremme partipolitiske eller andre politiske agendaer. Tildeling skal utelukkende skje etter kunstneriske kriterier
- Vi ønsker at kulturstøtte i hovedsak bør gis til institusjoner som selv finansierer deler av sin virksomhet
- Vi vil gi statlig støtte til store og tunge kulturinstitusjoner som de største teatrene og museene, mens kommuner i hovedsak bør støtte mindre kulturtiltak av lokal karakter
- Vi vil at alle offentlige eller offentlig støttede kulturinstitusjoner så langt mulig skal tilby besøkende tilstrekkelig med gratis parkeringsplasser så alle brukergrupper føler seg velkomne til å benytte kulturtilbudet
- Vi vil prioritere barn og unge når offentlige kultur- og idrettsmidler skal fordeles
- Vi vil forenkle søknadsbyråkratiet i støtteordninger
- Vi ønsker å videreutvikle Norsk Kulturråd
- Vi vil bidra til å sikre drift og kontinuitet på større og anerkjente festival arrangement
- Vi vil sikre et spennende kulturtilbud gjennom en kombinasjon av offentlige og private aktiviteter
- Vi vil sikre et variert kulturtilbud for alle grupper i befolkningen
- Vi vil stille strenge krav til bruk av offentlige kulturmidler

8.2 Idrett

Norge er en stolt idrettsnasjon som vi skal bygge oppunder. Idrett er et vidt begrep og det finnes hundrevis av forskjellige idretter som engasjerer tusenvis av oss. Idrett er viktig både for fysisk og psykisk helse. FNB ser med bekymring på at norske idrettsanlegg blir svært dyre i bygging og drift. Idrett kan være et av de viktigste verktøy for å bidra til god integrering og den er en svært viktig faktor for å opprettholde god helse og å forebygge livsstilssykdommer.

Vår politikk:

- Vi vil arbeide for at alle mennesker, barn, unge, voksne, funksjonsfriske og funksjonshemmede får mulighet til å utøve den idrett de ønsker
- Vi vil støtte bygging av flere idrettsanlegg av enklere standard, fordi dette både gir et bedre tilbud og er vesentlig mer kostnadseffektivt både ved anlegg og i drift

- Vi vil gå inn for et sterkere skille mellom toppidrett og breddeidrett. Særlig bør barn og unge få et bedre tilbud om å drive idrett uten at det trenger å være noe press om å bli best mulig
- Vi vil at alle idrettsanlegg bygges med et tilstrekkelig antall gratis parkeringsplasser slik at flest mulig brukere får tilgang til anlegget. Vi vil motsette oss at bilfiendtlig politikk utestenger brukergrupper fra idrett
- Vi vil gå inn for at familier med flere barn bør få rabatter på transport, kultur og idrettsaktiviteter
- Vi vil at det skal være praktisk og økonomisk mulig for alle å drive med idrett
- Vi vil ha mer fokus og bedre vilkår for breddeidretten

8.3 Frivillighet

Frivillighet er en hjørnestein i et levende demokrati og velferdssamfunn. Samtidig fyller frivilligheten viktige funksjoner som gagnar samfunnet. FNB vil jobbe for større rom for frivilligheten. Gode rammevilkår er med på å skape en sterk og uavhengig frivillig sektor. Vi vil bygge ned barrieren som hindrer frivilligheten i å nå sine mål gjennom enklere og forutsigbare støtteordninger.

Vår politikk:

- Vi vil at frivillig arbeid skal være skatte- og avgiftsfritt, da dette er en hjørnestein i et levende demokrati og velferdssamfunn
- Vi vil at frivilligheten i større grad skal styres av alle de frivillige som bidrar med sin fritid og sitt engasjement

9 Samfunn

9.1 Media

De norske skattebetalerne gir årlig mange hundre av millioner kroner i pressestøtte. Vi er for et mangfold i media og derfor også for støtte til landets mange lokalaviser og andre medier.

En rikskringkaster, som NRK, må være objektiv, balansert og faktabasert. FNB er klare og tydelige på at en statskanal bør etterstrebe og belyse flere sider av en sak slik at den støtter opp om ytringsfriheten og retten folk skal ha for objektiv informasjon.

Det har til tider vært foreslått å fjerne pressestøtten. Dette vil ramme en bransje og arbeidsplasser på en lite hensiktsmessig måte.

Det bør legges begrensninger på store og pengesterke organisasjoner sin mulighet til å påvirke medier. Når dette skjer, må det være strenge krav til åpenhet og informasjon. All støtte til medieorganisasjoner må være sporbar og tilgjengelig.

Da FM-nettet ble nedlagt for en tid tilbake, var tanken at befolkningen ønsket, og ville omfavne, denne endringen. Resultatet er ikke slik. Radiolyttingen har falt katastrofalt i Norge etter innføringen av DAB, og innføringen kan ikke kalles annet enn en fadese.

FNB mener at vi må lære av våre feil. FM-nettet står der i dag nærmest ubrukt klart til å sende ut radio over det ganske land. Vi ønsker derfor å lyse ut nye nasjonale konsesjoner på det åpne markedet. Ingen er tjent med å være et land uten et samlende radiosystem.

FNB ser med bekymring på at radiolytterne forsvinner, og at elementære tjenester som veivarsling er fjernet for store deler av befolkningen. DAB og FM bør kunne leve side om side, så vil markedet selv velge det foretrukne alternativet.

Vår politikk:

- Vi vil vurdere avvikling av NRK som statskanal og eventuelt innføre frivillig abonnement
- Vi ønsker at presse støtte bør foretas av et mediestøtteutvalg uten økonomiske egeninteresser
- Vi ønsker at mediestøtte bør gjøres mer forutsigbar ved å vedta fireårige finansielle rammer
- Vi vil tilbakeføre FM-nettet fordi overføringen til DAB ikke har fungert, de kan leve ved siden av hverandre slik at folk selv kan velge

9.2 Likestilling og diskriminering

Diskriminerings- og likestillingsrett omfatter den rettslige beskyttelsen mot diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, seksuell orientering, kjønnsidentitet, funksjonsnedsettelse og alder.

Vår politikk:

- Vi mener at alle mennesker er likeverdige
- Vi vil fremme likeverd og sikre like muligheter og rettigheter for alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller funksjonsnedsettelse

9.3 Ytringsfrihet

Ytringsfriheten, Grunnlovens § 100, er den frihet alle mennesker har til å gi uttrykk for sine meninger uansett medium og uten innblanding fra myndighetene.

Vernet av ytringsfriheten er særlig begrunnet i tre hensyn:

1. Den er nødvendig for menneskets søken etter sannhet –kun ved fri meningsutveksling kan vi komme nærmere sannheten.
2. Den ligger som grunnlag for vår personlige autonomi og frihet – vi har frihet til å dele våre tanker og ta imot andres, og i kraft av denne friheten utvikles vi som mennesker.
3. Den er en forutsetning for demokrati – uten frie ytringer, ingen fri informasjon, ingen fri meningsdannelse og intet reelt grunnlag for demokrati, verken gjennom individers informerte stemmeavgivelse eller mulighet for deltakelse i samfunnsdebatten.

Vår politikk:

- Vi er en sterk forsvarer av ytringsfriheten, og mener at enhver har rett til å ytre seg fritt. Ytringsfriheten er for oss en av grunnpilarene i demokratiet
- Vi mener at fri meningsutveksling er et viktig middel mot ensretting og maktmisbruk

9.4 Bolig

Bolig er en av de viktigste rammene for livskvalitet. FNB ønsker å bidra til en boligpolitikk som sikrer ønsket kvalitet på alle nivåer. Vi tror at i fremtiden vil nordmenn bo enda lenger i egen bolig, også i livets senere faser.

Vår politikk:

RETTFERDIGHET | INNOVASJON | NYTENKING | FORNUFT | LIKHET | LIVSKVALITET | DEMOKRATI

- Vi vil oppheve lov om eiendomsskatt. Folks bolig skal ikke være skatteobjekter. Dette er en usosial form for skatt som rammer uavhengig av økonomi og betalingsevne.
- Vi er imot fortetting i storbyene
- Vi er negative til høye bygninger uten parkeringsmuligheter.
- Vi vil gå inn for å senke kravet til egenkapital, og det skal gjøres enklere og rimeligere for førstegangsetablerere og enslige å komme inn på boligmarkedet.
- Vi ønsker en bedre etablererløsning for unge slik at det blir lettere å få seg bolig
- Vi mener boligbygging skal stimuleres og det skal gis gunstige lånemuligheter til boligformål for familier både i etableringsfasen og ved senere utvidelse av bolig grunnet familieførøkelse
- Vi mener lokalbefolkningens interesser skal være styrende for all byutvikling
- Vi vil arbeide for at alle som eier en bil skal kunne parkere gratis i nærheten av egen bopel
- Vi mener fjerning av parkeringsplasser begrunnet i lokal klimapolitikk (symbolpolitikk) skal ikke begrense borgernes mulighet for sosial kontakt
- Vi mener boligbygging i langt større grad skal skje ved bygging av eneboliger, rekkehus og lavblokker med god plass mellom og med hager og grøntområder i umiddelbar nærhet
- Vi mener at alle som bor i by skal ha tilgang til naturlige grøntområder i nærheten av der de bor
- Vi vil øke kravet til geotekniske grunnundersøkelser

9.5 Tros- og livssyns politikk

Tro- og livssynsfrihet gir alle mennesker frihet til å utøve sin tro, alene eller sammen med andre, offentlig eller privat. Tros- og livssynsfriheten henger nært sammen med ytringsfriheten, retten til privatliv, forsamlings- og foreningsfrihet. Nordmenns forhold til tro og livssyn endrer seg raskt og vi har i dag ca. 800 tros- og livssynssamfunn.

Det norske samfunnet er bygget på den kristne og humanistiske kulturarven.

Kristendommen har i mer enn 1000 år vært en hjørnestein i norsk tradisjon og kultur. Derfor bør den fortsatt ha en særstilling i vårt land fordi den bygger på gode livsverdier.

Vår politikk:

- Vi mener tros- og livssynsfriheten skal beskytte enkeltindivider og ikke ideologier eller religioner
- Vi vil anerkjenne Den norske kirke som en folkekirke da den står sterkt i vår tradisjon og kultur
- Vi vil bidra til arbeidet med å sikre trygge rammevilkår for å sikre kirkens arbeid videre

9.6 Urfolk

Samer og nasjonale minoriteter i Norge skal få utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Samene har status som urfolk i Norge. Jøder, kvener/norskfinner, romanifolket/tatere, skogfinner og rom

(sigøynere) har status som nasjonale minoriteter. Det materielle grunnlaget for en kultur er avgjørende for dens eksistens.

FNB mener det er viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv i de områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Arbeidet med å sikre dette bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer, eller organer med utspring fra disse, samt på frivillig basis.

Vår politikk:

- Vi vil at lærere med samisk språk- og kulturkompetanse skal rekrutteres og det skal tilrettelegges for samiske eldre på institusjoner gjennom personell med samisk språk- og kulturkompetanse
- Vi vil at god nok informasjon om mulighetene for å få samiskopplæring i grunnskolen
- Vi mener bør tilrettelegges for sterke språkmodeller i samiskopplæringen i grunnskolen og gi tilbud om språkbad til elever som mottar fjernundervisning
- Vi vil at naturinngrep i områder som har vært grunnlaget for samisk reindrift må stoppes
- Vi er imot vindkraft. For samisk kultur er vindkraftutbygging særlig ødeleggende og de samiske samfunnene må få vetorett mot både vindkraftutbygging og anlegning av gruver i samiske områder.

10 Økonomi og finans

10.1 Skatter og avgifter

FNB er opptatt av et mer sosialt og rettferdig skattesystem for de lavtlønnede og vi ønsker å revidere og forenkle skatte- og avgiftspolitikken i Norge.

Skatte- og avgiftspolitikken er årsaken til økende forskjeller og økt gjeld. Vi er imot eiendomsskatt, og vil redusere merverdiavgiften på matvarer og husholdningsartikler. FNB vil fjerne avgifter som hemmer fri handel og bevegelsesfrihet.

Vår politikk:

- Vi vil understreke at offentlige midler som er samlet inn i skatter og avgifter tilhører fellesskapet og alltid skal brukes med folkets beste som utgangspunkt
- Vi ønsker å beholde et sterkt statlig eierskap for å sikre at fellesskapet beholder kontroll over naturressurser, infrastruktur, felles data, og bedrifter som er viktig for å bevare kompetanse i Norge
- Vi ønsker at skatter og avgifter skal stimulere til arbeid og verdiskaping i Norge
- Vi vil beholde kontanter som et lovlig betalingsmiddel
- Vi vil at inntektskatt fra arbeid skal være det primære bidraget til fellesskapet gjennom progressiv beskatning, sammen med inntekt av kapitalinvesteringer
- Vi vil at avgifter på investeringer og utvikling av nye produkter bør revideres slik at man kan motivere fremtidige investorer til å utvikle nye produkter og arbeidsplasser
- Vi vil at bruk av bompenger skal fjernes
- Vi vil at eiendomsskatt bør avvikles og beskatning på primærbolig og sekundær bolig bør differensieres
- Vi ønsker å redusere formueskatt for privatpersoner og på sikt fjerne den. Innslagspunkt for formueskatt økes til 3 millioner. FNB vil arbeide for å redusere formueskatten for arbeidende kapital.
- Vi vil redusere skatter og avgifter for enslige
- Vi vil ha avgiftslettelser for bil
- Vi vil intensivere kampen mot svart økonomi
- Vi vil redusere avgifter på strøm og nettleie
- Vi vil arbeide for at internasjonale bedrifter med inntektsbringende aktivitet i Norge også bidrar som skattebetalere til Norge
- Vi vil sikre flest mulig trygge arbeidsplasser i fulle stillinger og redusere den offentlige bruken av konsulenttjenester
- Vi vil differensiere egenkapitalkrav slik at det blir enklere å kjøpe bolig for førstegangskjøpere.

Vi mener det er viktig å kunne eie egen bolig

- Vi vil gi det private næringslivet best mulig rammevilkår slik at konkurranseevnen med utlandet er sterkest mulig
- Vi vil ha avgiftslettelse for kjøp og bruk av bil
- Vi vil ikke å pålegge kommunene nye oppgaver som ikke er fullfinansiert
- Vi vil innføre bedre betingelser for studielån. I dag settes studielånsrenten av basisrenten fratrukket 0,15 prosentpoeng. Vi vil gi fratrukk på 0,5 prosentpoeng, studielånet skal være et langt rimeligere lån enn et huslån
- Vi vil innføre et eget skattefradrag med maksimalt fradrag på 10.000 kr for enslige husstander/personer med en bruttoinntekt under 6G. Fra bruttoinntekt på 4G til 6G blir det trukket fra 2.500 kr i fradraget pr 0,5G. Eksempelvis vil en bruttoinntekt på 5G gi et skattefradrag på 5.000 kr
- Vi vil gi mulighet for å differensiere utlånskravene til bankene, det er ikke hensiktsmessig at kravene til boligkjøpere er like over landet, basert på at der store variasjoner når det gjelder prisvekst og prisnedgang i boligmarkedet på landsbasis

10.2 Gjeld, inkasso og risiko

Dagens utlånssystem tillater at banker og utlånsvirksomhet kan operere med lav risiko. Dette har resultert i en rekke tilbud innen kredittkort og usikrede lån, hvor banker og utlånere - i samarbeid med inkassobransjen - lettvis kan forfølge skyldnere ved hjelp av tvang i form av namsmannen.

Det er ønskelig med et sterkere vern for ofre for identitetssvindel. Ofre for svindel sitter ofte igjen med store tap og lån som banker og kreditorer krever inn, til tross for at svindelen er anmeldt. Ofre for svindel må ofte bevise sin uskyld gjennom årelange rettsprosesser og havner i mellomtiden i limbo, uten mulighet til å kontrollere sin økonomi og fremtid mens rettsprosessene pågår.

Vår politikk:

- Vi mener lån gitt uten sikkerhet skal ikke uten videre inndrives ved bruk av forliksrådet og namsmann. Slike lån må i større grad bli långivers ansvar
- Vi ønsker en betydelig innstramming i bruken av forbrukslån hvor låntakerens rettigheter styrkes
- Vi mener at ved identitetssvindel bør det finnes løsninger som beskytter enkeltindividet og som gjør at kreditorer må ta en større del av byrden i slike situasjoner

10.3 Statens pensjonsfond

Oljefondet

Oljefondet er vår felles sparebøsse. Mange ser på vår rikdom og oljefondet som en mulighet for Norge til å påvirke internasjonale forhold. Vi mener Oljefondet skal forvaltes med moderat risiko, og i hovedsak investeres etter økonomisk rasjonelle kriterier. Vi kan ikke la fondet styres av partipolitikk og må sørge for at den daglige styringen ikke kan overkjøres av trender i tiden, slik som f.eks. klimapolitikk eller boikott-aksjoner.

Vår politikk:

- Vi vil at oljepenger som føres inn i økonomien gjennom forbruk skal gå over statsbudsjettet
- Vi mener at oljepenger til investeringer i realkapital (maskiner, bygninger og øvrig infrastruktur) ikke skal gå over statsbudsjettet, men føres fra Statens Pensjonsfond Utland og direkte til statlige investeringsselskaper i de forskjellige sektorer
- Vi mener dette må gjøres med alle investeringsutgifter som finansieres fra Statens Pensjonsfond Utland, og det må opprettes slike statseide investeringsselskap også for vei (f.eks. videreutvikling av Nye Veier AS) og jernbane
- Vi mener at ansvaret for økonomisk og praktisk prioritering av prosjektene som Stortinget bestiller skal ligge hos selskapene
- Vi vil at det for investeringer ikke kan være en fast grense for hvor mye oljepenger som kan brukes, men at det må fra år til år vurderes hva økonomien tåler, og om det er kapasitet i Norge eller utlandet til å gjennomføre investeringen
- Vi mener Oljefondet bør ha færre restriksjoner og bør kunne brukes til å investere i langsiktig infrastruktur i Norge som vil gi avkastning i form av direkte økt verdiskapning. Vei, bane, havner, flyplasser er eksempler på dette. Det må samtidig stilles solide krav til at verdiskapningen er ekte og over tid målbar i form av økte inntekter til Norge
- Vi ønsker i løpet av 2022 å sette av ca 500 milliarder fra Oljefondet til et fond for utbygging av infrastruktur. Deretter årlig avsetning i planperioden fr 2022-2033. Dette for å sikre investeringer iht. nasjonal transportplan (NTP). Avsetningen skal skje uavhengig av handlingsregelen på 3%. FNB ønsker med dette å frigjøre midler fra samferdsel til andre deler av statsbudsjettet

11 Demokrati og innbyggerdialog

11.1 Innbyggerdialog

FNB bygger sin politikk rundt grunnlovens prinsipper da de alltid legges til grunn for det norske demokratiet. FNB er av folket, for folket og vi skal lytte til folket. Vårt mål er å styrke demokratiet.

Vår politikk:

- Vi ser med bekymring på at mange politiske prosesser fremtrer som lukkede. Vi mener en større grad av åpenhet rundt politiske beslutninger er nødvendig for å ivareta borgernes medvirkning
- Vi ser med bekymring på at en stadig større del av landets folkevalgte ikke har reell arbeidserfaring
- Vi mener at politikere skal kunne stilles ansvarlig økonomisk, juridisk og miste sine verv dersom de begår alvorlig straffbare handlinger
- Vi mener lønnsnivået for politikere bør vurderes. Møtegodtgjørelser skal holdes på et moderat nivå
- Vi mener vi bør digitalisere offentlige tjenester slik at det blir enklere og mer effektivt
- Vi vil ha en gjennomgang av bonuser og toppleder lønninger i det offentlige, statseide selskaper og selskaper der staten har en betydelig eierandel. Vi vil ha et visst «magemål» når det gjelder disse økonomiske kompensasjoner

Demokrati og rettssikkerhet

Demokrati og rettssikkerhet er avgjørende for et godt styre av landet. Å verne om dette er vår viktigste oppgave.

Vår politikk:

- Vi vil at alle avgjørelser som angår norske forhold skal forankres hos norske, demokratisk valgte myndigheter
- Vi vil at det skal være åpenhet i forvaltningen og at beslutningsprosesser skal være transparente
- Vi vil legge til rette for at mennesker med begrenset tilgang til digitale løsninger får alternative måter å komme i kontakt med offentlige tjenester
- Vi vil at det i veldig viktige spørsmål både lokalt og sentralt bør benyttes folkeavstemninger
- Vi vil verne om den private eiendomsretten
- Vi vil styrke kommuneloven og sette søkelys på lokaldemokrati
- Vi vil verne om ytringsfriheten som en demokratisk rettighet

11.2 Modernisering av offentlig sektor

FNB ser med bekymring på at mer enn 80% av økningen i antall sysselsatte i Norge har funnet sted i offentlig sektor i løpet av det siste tiåret. Det er et stort behov for modernisering, effektivisering og vi tror at desentralisering vil effektivisere den offentlige sektoren.

Vår politikk:

- Vi sier nei til sentralisering. Offentlige tjenester skal tilbys nært folk. Alle de viktigste tjenestene skal være tilgjengelig der folk bor. Tilgang på barnehage, skole, eldreomsorg og sykehjem er en forutsetning for at lokalmiljø skal kunne utvikle seg og at folk skal kunne bosette seg hvor de vil
- Vi mener ansvar og myndighet må plasseres lokalt i kommunene der folk lever, og der tjenestene skal leveres
- Vi vil legge stor vekt på å bygge ut kriminalomsorgen og styrke bemanningen og kvaliteten i et desentralisert og lokalt forankret tilbud
- Vi er imot nedleggelsen av de lokale trafikkstasjonene. Vi ønsker å opprettholde dagens struktur med trafikkstasjoner nært folk i hele landet

11.3 Stat og kommune

FNB mener at staten skal ha overordnet ansvar for infrastruktur, transport, helse, omsorg og utdanning. Da vil man få ansvarlig gjort den styrende regjering slik at tilbudet blir best mulig for befolkningen.

Vår politikk:

- Vi vil redusere offentlige kostnader og byråkrati og dermed effektivisere norsk forvaltning. Fylkeskommunen har vært, og er, et unødvendig og fordyrende ledd i den offentlige forvaltning. FNB vil legge ned fylkeskommunene som selvstendig forvaltningsnivå. Vi vil fordele oppgavene mellom kommunene, staten og private.
- Vi mener at vi bør redusere Statsforvalterens overstyring av lokalt fattede vedtak
- Vi vil styrke det kommunale selvstyre. Staten må fastsette en minstestandard som alle kommuner må oppfylle. Det må være samsvar mellom pålagte oppgaver og økonomiske rammebetingelser
- Vi er generelt imot ufrivillig sammenslåing av kommuner
- Vi vil ha størst mulig åpenhet og innsyn i beslutningsprosessene
- Vi vil bekjempe kameraderi og myndighetsmisbruk innenfor offentlige etater

11.4 Direktedemokrati (folkeavstemning)

FNB mener det er svakheter ved vårt demokrati. Vi vil styrke folkets rett til å påvirke politiske prosesser. For oss vil det være veldig viktig å ha åpne prosesser slik at folket kan føle seg inkludert i debatten og beslutningsprosessen.

Vår politikk:

- Vi vil at folkeavstemninger skal benyttes i alle saker hvor Norge gir fra seg selvbestemmelse
- Vi mener at folkeavstemninger skal gjøres bindende. Vi skal lytte til folket

12 Forsvar og sikkerhet

12.1 Justis

Kriminaliteten er blitt mer voldsom. Vi ser mye større grad av gjengrelatert vold i de store byene. Digitaliseringen av verden har også bidratt til en økning av kriminelles muligheter ved cyber-kriminalitet, narkotikasmugling, menneskehandel, misbruk av barn osv. Politiet må kunne håndtere dette både nasjonalt og gjennom internasjonalt politisamarbeid.

Norge har fått økende barne- og ungdomskriminalitet blant barn under den kriminelle lavalder.

Dagens tilnærming har hatt som utgangspunkt at både gjerningsperson, offeret og samfunnet ansvarlig gjøres, og ivaretas gjennom aktiv deltagelse i oppfølgingen av lovbruddet. Det er en politikk som har manglende effekt da det resulterer i ansvarliggjøring av offeret og samfunnet, istedenfor gjerningsperson.

Nærpolitireformen har ført til fjernpolitireformen. FNB vil ha en rask kursendring slik at vi får politi synlig blant folket. Politi, forskere og ordførere roper alle et varsko og FNB vil ha fokus på dette.

FNB mener at alle, uansett bosted, skal være trygge på at deres sikkerhet blir godt ivaretatt av et tilstedeværende og synlig politi. Vi vil arbeide for å beholde en desentralisert politistruktur for å sikre beredskap og nødvendig lokalkunnskap hos politiet. Det lokale politiet må ha god kompetanse om sitt lokalsamfunn og kunne jobbe forebyggende i samarbeid med andre organer.

Vår politikk:

- Vi vil desentralisere politiet, og gjøre lokal tilstedeværelse til en prioritert oppgave
- Vi mener antallet polititjenestemenn er for lav i distriktene hvor målet er 2 polititjenestemenn pr 1000 innbyggere
- Vi vil styrke politiets forebyggende virksomhet. Det viktigste politiarbeidet er å sørge for at kriminalitet ikke skjer
- Vi mener at det må settes inn målrettede tiltak for å sikre bedre etterforskningskapasitet samtidig som det bør innføres incentivordninger som kan sikre mer politi til distriktene
- Vi mener forebygging av kriminalitet er den mest effektive måten å bekjempe ulovligheter på
- Vi mener nærpolitiet skal bidra sterkt i arbeidet med kriminalitetsforebyggende arbeid på lokalt plan, særlig arbeid overfor barn og ungdom. Det er viktig med tilstedeværelse der barn og ungdom ferdes, og det er viktig å ha kjennskap til det lokale nettverk
- Vi vil at politiet skal ha tilstrekkelig mannskap i gatene der kriminaliteten skjer og på tidspunkter av døgnet som oppleves som utrygge

- Vi mener samfunnets tiltak mot unge gjengkriminelle bærer preg av manglende handlekraft. Politiet og rettsvesenet må utstyres med virkemidler som hindrer spesielt unge gjengkriminelle å fortsette virksomheten sin
- Vi ser med bekymring på barne- og ungdomskriminalitet. Vi vil ha alternative straff som bøter og samfunnstjeneste
- Vi mener våpen bør være tilgjengelig og kunne benyttes der egen og tredjeparts sikkerhet er truet
- Vi vil lytte til politiet selv
- Vi vil ha sterk økning i ressurser når det gjelder cyber-kriminalitet. Det er en stor utfordring for privatpersoner, norsk næringsliv og offentlige etater

Domstolene

Et rettfærdig og effektivt rettsapparat er en av grunnpillarene i demokratiet. Rettssystemet må prioritere nærhet i tid mellom dom og soning. Dersom det går for lang tid mellom gyldig rettsavgjørelse og straff, vil det føre til en likegyldighet til straffen og de eventuelle ofrene vi føle at de ikke blir tatt på alvor. FNB vil ha en mye raskere reaksjon overfor førstegangskriminelle.

Her bør man ha egne soningstiltak slik at man har bedre mulighet for å ikke ende tilbake å ta dårlige veivalg. Forebyggende arbeid skal være en prioritet. Spesielt bør det settes inn forebyggende tiltak overfor barn og unge slik at barne- og ungdomskriminaliteten minskes. Det er viktig med et styrket samarbeidet mellom lokale, offentlige hjelpeapparatet og rettsapparatet.

Siden 2015 har våre domstoler redusert bemanningen med mer enn 65 årsverk og resultatet er køer med lengre ventetid og mindre effektivitet. Domstolene er pålagt å spare men nektes samtidig å effektivisere driften. Domstolenes samlede budsjettsituasjon er prekær og det er et økende behov for å effektivisere driften. Domstolene har for 2020 et budsjett på 2,6 milliarder.

Riksrevisoren varsler også at dagens situasjon kan få betydelige konsekvenser for den allmenne tilliten til rettsvesenet. FNB mener derfor at det er på høy tid å innføre endringer som kan bidra til å redusere alt for lange ventetider i norske domstoler.

Vår politikk:

- Vi ønsker å styrke domstolene for å redusere tiden det tar å få en sak ferdigbehandlet
- Vi ønsker å reversere dagens domstolsreform og sentraliseringen som denne medfører. Det er viktig å kunne styrke domstolene og samtidig vedlikeholde strukturen med å kunne løse distriktsaker i distriktet
- Vi mener at saker med kjente gjerningsmenn ikke skal bli henlagt

- Vi vil ha rask straffeforfølgelse
- Vi ønsker å opprette flere soningsplasser
- Vi ønsker å styrke tilbudet om åpen soning fordi dette øker sjansen for at kriminelle blir innlemmet i samfunnet og forlater en kriminell løpebane
- Vi ønsker å styrke fengselsvesenets innsats for å rehabilitere mens innsatte soner og styrke ettervernet
- Vi mener soningskapasiteten over hele landet skal justeres i takt med behovet for å redusere soningskøene Og sikre rask start på soningen
- Vi vil etter endt soning utvise alle utenlandske borgere som er dømt for alvorlige forbrytelser i Norge
- Vi vil ha strengere straffer for sedelighetsforbrytelser og kriminalitet mot barn
- Vi ønsker å aktivt bekjempe gjengkriminalitet ved bruk av forebyggende tiltak for å hindre dannelse av kriminelle gjenger og organisert kriminalitet
- Vi vil ha flere strenge tiltak mot ungdomskriminelle, og da spesielt gjenger som utfører vold, ran og trusler
- Vi ønsker strengere straffer for vold og voldtekt samt gjengangskriminelle
- Vi vil styrke dagens rettshjelpsordning ved å senke minimumsgrensen for å kvalifisere til fri rettshjelp til 3,5 G samt øke saksområde for fri rettshjelp
- Vi vil ha flere åpne soningsplasser for å forberede straffedømte på et liv tilbake til samfunnet

Rettskjelpsordningen

Vi opplever en stadig økende rettsliggjøring i vår hverdag, men avstanden mellom å ha rett og å få rett oppleves stadig større og selv om lover og regler skulle gi alle de samme rettigheter, så vil det for mange oppleves mer som en fjern teori enn virkelighet.

De som mottar den laveste satsen for uføretrygd anses i dag som for velstående til å motta fri rettshjelp.

Ved å knytte rettshjelpsordningen opp mot en fast G sørger man også for at ordningen følger pris og lønnsutviklingen. Rettskjelpsordningen bør også utvides til å omfatte langt flere saksområder enn dagens snevre ordning innebefatter.

Vår politikk:

- FNB ønsker å heve inntektsgrensen for fri rettshjelp til 3,5 G, tilsvarende 350.000

12.2 Forsvar og sikkerhet

Fred og frihet kommer ikke gratis, og vi må aldri tro at dette kommer uten innsats. FNB vil styrke Forsvaret for å beskytte landet og trygge våre innbyggere.

Norge har et behov for kontroll og overvåking av så vel landområder som havområder. Det er først og fremst vår egen hær, marine og flyvåpen som må ha kapasitet til å fylle denne oppgaven.

Norge må styrke reaksjonsevne, beredskap og tilstedeværelse i eget territorium, samtidig øke evne til mottak av allierte forsterkninger. Forsvarsjefens fagmilitære råd har vært klare på hvilke tiltak som må betraktes som et absolutt minimum for at vi skal opprettholde vår operative evne. Alle våpengrener lider i dag under manglende satsing, og et særskilt og sittende fokus må settes på oppbyggingen av tilstrekkelige mannskapsressurser.

Det tar tid å lære opp spesialister, flygere og teknikere som skal ivareta våre nye, avanserte våpensystemer. Selve kjernen i vårt forsvar vil fremdeles være bygget opp rundt verneplikten.

Verneplikten utgjør et viktig bidrag for Norge ved at flere mennesker for et forhold til ulike deler av landet, til Forsvaret samtidig som dette gir mange tjenestegjørende verdifull erfaring å ta med seg videre i livet.

Vår politikk:

- Vi vil opprettholde allmenn verneplikt for alle mellom 18 og 28 år
- Vi ønsker å styrke den sivile beredskapen for å sikre kontinuerlig kapasitet i fred, krise og krig
- Vi ønsker opprustning av utstyr og personell i Forsvaret for at vi skal ha kapasitet til å løse våre oppgaver både hjemme og ute på en tilfredsstillende måte
- Vi mener at bemanningen av fast ansatte i Forsvaret bør trappes opp mot 2028 slik det fagmilitære rådet anbefaler i sitt minimumsalternativ
- Vi mener at regjeringens krav om å pålegge Forsvaret å spare inn 500 millioner pr. år for den kommende fireårsperioden vil bidra til en ytterligere, og helt uønsket, svekkelse av vår forsvarsevne. Forsvaret må selv kunne omdisponere de midler de kan spare ved rasjonalisering
- Vi mener at en opprustning av Forsvaret må til for at vi skal kunne løse våre oppgaver så vel hjemme som ute på en tilfredsstillende måte
- Vi vil bevare kompetansemiljøer i Forsvaret spredt over hele landet
- Vi ønsker å styrke medlemskapet i NATO fordi dette er grunnleggende for vår suverenitet og forsvarsevne
- Vi vil styrke Hæren blant annet gjennom å sikre en egen helikopterkapasitet og at en tilstrekkelig kapasitet er lokalisert på Bardufoss
- Vi vil sikre 300 arbeidsplasser, et unikt kompetansemiljø og forsvarsevnen i Nord-Norge gjennom å bevare flystasjonen på Andøya
- Vi vil øke Heimevernet til 50 000 soldater i en desentralisert struktur i hele landet

12.3 NATO

Den sikkerhetspolitiske analysen viser at fremtiden er svært usikker. Vi er omgitt av flere ulike trusler, og helt avgjørende for å sikre vår fred og frihet er vårt medlemskap i NATO.

Vår forsvarsevne baseres i dag på en NATO-allianse som knytter Norge tett sammen med de øvrige medlemslandene i et forpliktende samarbeid. Helt grunnleggende for dette samarbeidet er at Norge også må ha tilgjengelige ressurser til å fylle våre internasjonale forpliktelser uten at dette går på bekostning av vår hjemlige operative evne.

Vår politikk:

- Vi mener et medlemskap i NATO er avgjørende, og vi ønsker å styrke medlemskap da dette er grunnleggende for å sikre vår suverenitet og forsvarsevne
- Vi mener målet om å øke forsvarsbudsjettet til 2% av BNP innen 2024 er et godt mål for å synliggjøre hvilke ressurser vi må være villig til å satse
- Vi ønsker å videreføre og styrke vårt samarbeid med NATO.

12.4 Nordområdene

Nordområdene våre er viktig med tanke på naturressurser og vi bør styrke forsvarets tilstedeværelse. Olje- og gassinstallasjoner kan være terrormål. Vi må arbeide etter føre var prinsippet.

Vår politikk:

- Vi ønsker at Norge fortsatt skal ha en solid spesialstyrke
- Vi mener Norge bør ha styrker i nordområdene til enhver tid, og kapasitet tilgjengelig for eventuelle NATO- eller FN-oppdrag

12.5 Sivilt beredskap

Sivil beredskap handler om å ivareta samfunnssikkerhet og omfatter all sivil planlegging og tiltak som skal sikre vitale samfunnsfunksjonen under en krise- eller krigssituasjon.

Vår politikk:

- Vi mener vi må være i stand til å forsyne oss selv med matproduksjon, transport, vann, energi i

tilfelle stengte grenser på grunn av konflikter, eller internasjonale uforutsette hendelser som en pandemi

- Vi mener at den sivile beredskapen må styrkes og øves i mye større grad enn den er i dag

12.6 Digital sikkerhet

Vi opplever stadig raskere og større endringer som følge av ny teknologi. Innbyggere, bedrifter og myndigheter står i en rask digitalisering. Samtidig blir samfunnets sårbarhet for digitale trusler stadig større. Sammensatte (hybride) trusler i form av digital kriminalitet og digitale angrep utfordrer det tradisjonelle skillet mellom fred og konflikt og den tradisjonelle ansvars plassering mellom sivil og militær sektor. Organisert desinformasjon, påvirkningskampanjer og hacking – utført av andre stater, internasjonale eller nasjonale grupper – utfordrer demokratiske spilleregler og kan sette nasjonale myndigheter ut av spill.

Vår politikk:

- Vi vil styrke Etterretningstjenesten og Cyberforsvaret slik at Norge kan møte trusler mot digital infrastruktur og digitale løsninger fra både militære og sivile aktører, ved å investere i personell og materiell

13 Utenriks

13.1 EU / EØS

EU startet med 6 stater, en visjon om samarbeid mellom frie stater, en handelsavtale og et politisk samarbeid. Ideen var å sikre handel, fred og et godt forhold i Europa.

Vi ser en kontinuerlig utvikling i å tilpasse oss EU der Norge underlegger seg stadig nye direktiver og tilpasser lovverket etter disse direktivene.

Vi i FNB er sterkt uenig i denne utviklingen. Visjonen har forsvunnet, samarbeidet er smuldret vekk, og har blitt erstattet med dominans. Norske myndigheter har ikke lyttet til sine borgere selv om folket har stemt NEI til EU to ganger.

Det offentlige bruker årlig ekstreme summer av norske skatte kroner som direkte motarbeider majoriteten av skattebetalernes ønsker.

Da EØS-avtalen ble inngått omfattet den 267 direktiver, i dag omfatter den mer enn 1 300 direktiver. Disse direktivene viser EØS-avtalens makt over norsk arbeidsliv, økonomi og lovverk. Norsk arbeidsliv opplever stadig økt press fra EU gjennom EØS-avtalen. EØS-avtalen svekker norsk suverenitet og truer norske arbeidstakers rettigheter. FNB mener Norge må ut av/ revurdere EØS-avtalen.

Slik EØS-avtalen er i dag presses det igjennom konkurranseutsetting og privatisering av offentlige tjenester. Landet vårt har også blitt dårligere på selvberging etter at EØS-avtalen ble en del av vår innenrikspolitik. Med EUs energibyrå ACER har vi mindre kontroll på egen vannkraft og energi med høy strømpris som resultat. Importen har økt og fastlandseksporten har 400 milliarder i handelsunderskudd uten olje og gass. Til slutt, men ikke minst, har demokratiets kjerneverdier blitt svekket gjennom manglende innsyn, oversyn og påvirkning.

Vår politikk:

- Vi vil sikre norske interesser gjennom internasjonalt samarbeid, men sørge for at vi beholder selvråderetten- Vi ønsker å beholde et sterkt statlig eierskap for å sikre naturressurser, infrastruktur, felles data og strømmnett, og sikre nøkkelbedrifter for å bevare kompetanse i Norge
- Vi ønsker å revurdere EØS -avtalen og gjennomføre en folkeavstemning om det reforhandlede resultatet
- Vi vil sørge for en balanse mellom internasjonal frihandel og nasjonale hensyn slik at norske arbeidsplasser sikres

13.2 Internasjonalt samarbeid

FNB er for internasjonalt samarbeid, men vi vil verne om nasjonalstaten Norge. Konsekvenser av en verden uten grenser med fri flyt av arbeid, kapital og personer i overnasjonale strukturer må i større grad sees i lys av konsekvenser for nasjonale interesser og konsekvenser for landets innbyggere.

FNB vil at landet vårt skal styres gjennom lover vedtatt av Stortinget, eller av folket selv gjennom folkeavstemninger. Vi vil gjerne samarbeide med andre demokratiske og frihetselskende nasjoner i verden, men vi vil ikke at Norge avgir avgjørende suverenitet til noen overnasjonale utenlandske organer.

Vi vil ha mer internasjonalt samarbeid, men mindre overnasjonalitet. Det er en avgjørende forskjell. Det endelige ordet i en beslutning tas i de nasjonale parlamentene og de må lytte til folket.

Kjernen i selvråderetten er å sikre folkestyret og en god velferdsutvikling for hele folket gjennom nasjonal produksjon, samvirke og eierskap til naturressurser. FNB skal være et parti for dem som ønsker internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstater. Selvråderetten forutsetter en sterk nasjonalstat, et levende folkestyre – og et inkluderende nasjonalt fellesskap.

Å sikre fred og sikkerhet er ikke bare et nasjonalt ansvar, men må sees i en større internasjonal sammenheng. FN-medlemskapet er viktig for Norge og Norge er viktig for FN.

FNB mener likevel at FN har utviklet seg i feil retning, og vi mener FN bør holde seg til sin intensjon - fredsbevarende organisasjon.

Det er 6 ulike trusler som FN må kjempe mot for å sikre internasjonal fred og sikkerhet fremover:

1. krig mellom stater
2. Interne konflikter herunder borgerkrig, omfattende brudd på menneskerettighetene og folkemord
3. Fattigdom, smittbare sykdom og miljøskade
4. Masseødeleggelsesvåpen
5. Terrorisme
6. Internasjonal organisert kriminalitet

Vår politikk:

- Vi vil at Norge skal være aktiv aktør i FN for å kunne styrke folkeretten og den multilaterale

RETTFERDIGHET | INNOVASJON | NYTENKING | FORNUFT | LIKHET | LIVSKVALITET | DEMOKRATI

orden som Norges sikkerhet og suverenitet avhenger av

- Vi vil ha åpenhet i handelsavtaler, og våre nasjonale interesser må alltid ha fortrinn
- Vi vil at utenrikspolitikken vår skal utformes slik at den ikke kommer i konflikt med Grunnloven

13.3 Menneskerettigheter

Norge er blant landene i verden som er mest opptatt av å ivareta og beskytte menneskerettighetene. Likevel vet vi at det blir begått brudd på menneskerettighetene også i Norge.

FNB vil jobbe for at det er nok ressurser i politi og rettsvesen til å kunne ivareta menneskerettighetsbrudd både gjennom etterforskning og ovenfor domstol. I tillegg må vi sikre at det fins gode nok lover, retningslinjer og rutiner til at menneskerettighetene ikke blir brutt.

Vår politikk:

- Vi vil være en sterk pådriver for barns rettigheter. Alle barn skal ha grunnleggende rettigheter knyttet til overlevelse, deltagelse, utvikling og beskyttelse mot diskriminering
- Vi vil være en sterk pådriver for at lesbiske, homofile, bifile, trans- og intersex-personer skal ha like rettigheter som andre i samfunnet. Vi har sett at de har blitt utsatt for grove menneskerettighetsbrudd rundt omkring i verden
- Vi mener Norge må intensivere innsatsen for menneskerettigheter og bærekraftig utvikling fordi dette er tett knyttet opp mot vår innsats for demokrati og rettstat

14 Innvandring

14.1 innvandring og integrering

Norge har kultur og tradisjon for å bidra når mennesker kommer i en vanskelig livssituasjon. Folkeaksjonen (FNB) ønsker å styrke nødhjelp og bistand til gjenoppbygging der folk bor. En vellykket innvandrings politikk betyr at vi må ha kontroll med egne grenser, og selv bestemme hvor mange som kan få komme til Norge.

Norsk innvandringspolitikk må bygge på at man stiller krav. Vi vil ha fokus på arbeid, integrering og selvstendigjøring, men FNB vil føre en human og rettferdig innvandringspolitikk basert på at Norge har muligheter og ressurser for å kunne ta et internasjonalt ansvar. Alle som bosetter seg i Norge skal gis mulighet til å bidra og kunne møte forventninger om å ta ansvar.

Utenforskap, arbeidsledighet og store sosiale forskjeller er klare trusler mot god integrering. Disse utfordringene mener FNB best løses ved å sikre språkopplæring og god kulturforståelse til alle som velger å komme til Norge.

Vår politikk:

- FNB vil føre en human og rettferdig innvandringspolitikk basert på at Norge har -muligheter og ressurser for å kunne ta et særskilt internasjonalt ansvar. Alle som bosetter seg i Norge skal gis mulighet til å bidra og møte forventning om å, yte etter evne og få hjelp etter behov.
- FNB mener at tros og livssynsfriheten skal beskytte enkeltindivider. Den skal ikke beskytte ideologier eller religioner.
- FNB mener alle med lovlig opphold i landet også skal ha krav på økonomisk trygghet
- FNB vil at arbeidsdeltakelse, språkopplæring og integrering skal stå sentralt slik at vi kan oppnå vellykket integreringspolitikk.
- FNB ønsker at særfordeler for innvandrere avvikles.
- FNB vil at alle som bosettes i Norge, som er avhengige av sosiale ytelser må gjennomgå en obligatorisk muntlig og skriftlig norskopplæring, som sikrer minimum A2 nivå i norskkunnskaper.
- NAV må tilby arbeidsrettet norskundervisning for å dekke krav til kompetanse i norsk i arbeidslivet da språk er det viktigste virkemiddel for integrering, og til å komme i arbeid.

14.2 Asyl

En stor utfordring ved dagens asyl ordninger er at det legger til rette for menneskesmugling. Uten sterke, aktive virkemiddel mot denne typen av kriminell virksomhet, vil dagens asylordninger ikke la seg videreføre i ansvarlige rammer.

FNB ønsker å styrke arbeidet mot menneskesmugling med opplysningsarbeid og kampanjer i land som er sterkt rammet av denne problematikken

Adgang til å søke asyl bør gis til mennesker på flukt fra gjengjeldelse for politisk aktivitet, politisk eller religiøs forfølgelse og for individer som er ofre for klare brudd på menneskerettighetene.

Det er viktig med gode, raske prosesser når det gjelder asylbehandling og eventuell rask retur av asylsøkere og andre med ulovlig opphold i Norge.

FNB ønsker rask tilbakesendelse av asylsøkere som ikke oppfyller krav til opphold.

Asylsøkere kan ikke reise på ferie til land de har beskyttelsesbehov fra. Hvis dette skjer trekkes beskyttelsen automatisk og asylsøkeren returneres uten unødig opphold.

14.3 Bistand

Norsk bistandspolitikk skal i første rekke ha som mål å bekjempe fattigdom. Hjelp til selvberging innebærer at midlene i størst mulig grad skal benyttes til å støtte opp under bærekraftige prosjekter, både i et økonomisk og miljømessig perspektiv. Utviklingsbankene og velrennomerte bistandsorganisasjoner skal være partnere i denne utviklingen.

Som kystnasjon skal Norge prioritere å gjennomføre målrettede miljø bistand som innebærer at vi hindrer forsøpling av hav, elver og innsjøer.

Det vil også være behov for nødhjelpsmidler, både i forbindelse med naturkatastrofer, miljøopprydding og målrettede helsetiltak. Her bør Norge ha en langsiktig plan med utpekte samarbeidsland hvor midlene må forvaltes forsvarlig.

Det er få eksempler på at land har kommet seg ut av fattigdomsfella som et resultat av massive bistandstildelinger, og urovekkende mange av de land som mottar norsk bistand er å finne på listen over verdens mest korruperte land. Vi vil kreve åpenhet, dokumentasjon og rapportering på brukte bistandsmidler.

Bruk av bistand som politisk pressmiddel for å oppnå endringer i lokale politiske forhold, styrke demokratiske prosesser og verne om menneskerettigheter viser seg også å ha få varige endringer.

Erfaring viser derfor at det er begrenset hva vi kan styre ved bruk av bistandsmidler og det er derfor viktig at det må foreligge en større grad av samarbeidsrelasjoner mellom norsk bistand og mottagerlandene og at bistanden må ha et klart mål om både å bekjempe og bringe folk ut av fattigdom.

For alle bistandsprosjekt som er finansiert av norske skattemidler skal det foreligge en plan for utfasing og avslutning av bistanden.

Vår politikk

- FNB vil sikre at norske bistandsmidler blir brukt til å bekjempe fattigdom, samt motvirke at midlene blir brukt til ideologisk motivert politikk
- FNB mener at statlig økonomisk bistand må effektiviseres,
- FNB vil at prinsippet om hjelp til selvhjelp skal stå i fokus for all norsk bistand